

EESTI
KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA

TEATAJA

IGA LIIGE LOEB! ILMUB AASTAST 1926. 3 / 2023

Diana Sosnovski:

majaostjate harimine on EstHusi missioon

EESTI KUNSTIAKADEEMIAS
KOHTUVAD ETTEVÕTETE
VAJADUSED JA TUDENGITE IDEED

TÖÖTURUL
VALITSEB EBA-
KINDEL OLUKORD

SUUR ÜLEVAADE
SÜDASUVEL JÕUSTUVATEST
SEADUSEMUUDATUSTEST

Sievi Cobra tooted – mugavaks tööhutuseks:

→ **TractionPro lamellitald – parim libisemiskindlus**

→ **FlexEnergy – pörutust vähendav pehmendus**

→ **Boa rullik – lihtne sobivuse reguleerimine**

GROLLS
TÖÖRIIETE JA ISIKUKAITSEVAHENDITE SPETSIALIST

LUNA GROUP

ETRA
Your Industrial Partner

CorpoWear

S LINK

**TÖÖRIISTA
MARKET**

**Taivoster
Baltic**

ELMATIK

Becky
Tööhutuskeskus

**HH TAMEC
PROFIIRIID**

TURVATEK
TURVALISELT TÖÖL

BLÅKLÄDER
WORKWEAR

VeliMark

TAMREX

**image
wear**

KINTAR TÖÖOHUTUSKESKUS

VARUSTAJA24
SINAEAG, MEIE TÖÖRIISTAD

Sisukord

- 4** Diana Sosnovski: hingav maja on elav kodu
- 8** Koos presidendiga lõunanaabritel külas
- 9** Lühidalt
- 10** Tööturul on ebakindlust
- 14** Viis soovitus, kuidas teavitada kliente hinnatõusust
- 15** Küsime ettevõtjalt: milline roll on sotsiaalmeedial teie värbamistegevuses?
- 16** Südasuvel jõustub mitu olulist seadusemuudatust
- 18** Galerii: koja liikmed võistlesid tennises ja kettagolfis
- 20** Uus liige: Franz Raver
- 22** Iga paha tuju pole veel depressioon
- 24** Millist väärtust saab ettevõtjatele luua ülikool?
- 26** Galerii: kaubanduskoja kevadball Tartus
- 28** Ühiselt uutele turgudele!
- 29** Eesti toidutootjad paotasid ukse Lõuna-Koreasse
- 30** Turismivaldkond rohetuulte pöörises
- 32** Riik plaanib anda ostjale õiguse nõuda müüjalt e-arvet
- 34** Ära lase tööl end kurnata: piiride seadmise kunst
- 36** Innustust naisjuhtide kiirendist
- 37** Lugeja küsib: kuidas tasustada ületunnitööd riigipühal?
- 38** Mida saab vallavalitsus teha, et ettevõtetal hästi läheks?
- 40** Eesti ettevõtjate uued võimalused Usbekistanis
- 42** Naisjuhtide inspiratsioonireis viis Hollandisse
- 44** Euroopa tööandjad jagavad soovitusi poliitikakujundajatele
- 46** Palju õnne!
- 47** Enterprise Europe Network

KAANEFOTO
Sven Tupits

EESTI KAUBANDUS-TÖÖSTUSKODA
Toom-Kooli 17, 10130 Tallinn
Tel: 604 0060
Faks: 604 0061
E-post ja veeb: koda@koda.ee, www.koda.ee

TEATAJA TOIMETUS
Evelin Vahtra
Tel: 604 0065
E-post: evelin.vahtra@koda.ee

MAKETT JA KUJUNDUS
Menu Meedia

Reklaam: Küllike Ormus
Tel: 528 7418
E-post: kyllike@menuk.ee

TRÜKK Kroonpress

VAJA ON ÜHIST JA PIKKA VAADET

Valitsuse kavandatud maksutõusud on tekitanud nii ettevõtjates kui ka ühiskonnas põhjendatud poleemikat. Miks nii ootamatult ja kiiresti?

Õige, riigieelarve on vaja tasakaalu saada. Kiire on seepärast, et ka eelarve puudujääk on kasvanud kiiresti. Kui möödunud aasta septembris oli see 1,2 miljardit eurot, siis aprillis juba 1,7 miljardit. Põhjuseks ei ole mitte kaitsekulude ja peretoetuste kasv, vaid prognoositust väiksem majanduskasv, tegelikkuses isegi majanduslangus, mistõttu on olnud ka maksulaekumine plaanitud väiksem.

Probleemsete ja kiirkorras tehtud maksutõusudega saab küll lappida eelarveauke, kuid mitte põhjusi, miks pole majanduskasv olnud selline, nagu oodatud. Tuleb mõelda ja leida viise, kuidas majandus taas kasvule pöörata nii, et maksusüsteem stimuleeriks majandust ja täidaks riigikassat kõige paremal moel.

Majandust mõjutavad lühema- ja pikemaajalised tegurid. Kindlasti mõjutab meie majandust ja eriti töötlevat tööstust viimasel paaril aastal see, et valitsuse kavandatud meetmed energiahindade tõusu kompenseerimiseks polnud kõige efektiivsemad ja jäid maha naaberriikides rakendatutest. Samas tuleb panustada pikaajaliselt majandust mõjutavatesse teguritesse, nagu haridus, väärtusahelate arendamine, infrastruktuur ja äridiplomaatia.

Maksusüsteem koosneb vara, tarbimise ja tööjõu maksustamisest. Kui tööjõumaksudega (tulumaks, sotsiaalmaks) on Eesti võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega enam-vähem samal tasemel, siis tarbimismaksud (käibemaks, aktsiisid) on meil tunduvalt kõrgemad ja vara maksustamise näitajatelt jääme teistele kaks kuni kolm korda alla. Küsimus on, kas selline maksustruktuur on riigile optimaalne või on vaja teha põhimõttelisi muutusi?

Majanduse edendamiseks ja maksusüsteemi reformimiseks on teinud ettepanekuid ettevõtlusorganisatsioonid ja majandus-teadlased, samuti erinevad töögrupid ja komisjonid. Kui aga valitsus ja koalitsioonierakonnad hakkavad otsuseid tegema, siis poleks sotsiaalsete partnerite seisukohtadest nagu midagi kuulnud. Tihti jääb ettevõtjate osaks vaid arvamuste avaldamine meedias, mis aga seadusandjale esitatud eelnõud enam kuidagi ei muuda.

Leian, et riigile eduka majandus- ja maksupoliitika rakendamiseks on vaja koondada kogu ajupotentsiaal, mis saab olla võimalik ainult majandusnimest, teadlaste ja poliitikute seisukohti arvesse võttes ning sellest ühisosa kujundamises. Nii väikeses riigis nagu Eesti on ainult ühisel nõul ja jõul võimalik teha tõeliselt tarku ning kõigile kasulikke tulevikku vaatavaid otsuseid.

TOOMAS KUUDA

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja Pärnu esinduse juhataja

EstHus tahab saada Eesti

PARIMAKS PUITMAJATEHASEKS

Puitmajade ehitaja EstHus on suunatud klientidele, kes hindavad looduslikku elukeskkonda. Ettevõtte osanik ja juhatuse liige Diana Sosnovski peab oma missiooniks ka klientide harimist, et inimesed teadvustaksid – hingav maja on elav kodu.

Diana Sosnovski kinnitab, et looduslikest materjalidest ehitatud majas on tervislik elukeskkond.
Foto: Sven Tupits

EVELIN VAHTRA
kaubanduskoja
kommunikatsiooni-
juht

EstHusi kodulehel öeldakse, et hingav maja on elav kodu. Mida sellega mõeldakse?

Aina enam mõtlevad inimesed oma ökoloogilisele jalajäljele, tervislikule toitumisele ja eluviisile, aga kui palju mõeldakse sellele, millises keskkonnas elatakse, millest on kodud ehitatud, milliseid materjale on kasutatud ja kui kaua need lahendused kestavad?

Hingav kodu, see on tervik selles mõttes, et kõik materjalid on naturaal- sed, kilekihtide ja liimivabad, nii et toimiks loomulik niiskuserežiim ning inimesele oleks tagatud loomulik ja tervislik sisekliima.

Üks meie klient on öelnud, et pärast EstHusi majja kolimist lõpetas laps ast- marohtude võtmise ja viis kuud hiljem võeti kass, mis enne oli vastunäidusta- tud. Oleme tagasisidena kuulnud sedagi, et meie majades on nähtamatu hubasus, seal on hea ja kerge olla. Tahamegi näi- data, et on võimalik luua endale parem ja tervislikum elukeskkond.

Oma Tartu Meditsiinikooli (praegu Tartu Tervishoiu Kõrgkool – *toim.*) hari- duse toel pean oluliseks, et inimesed mõtleksid rohkem, millises keskkon-

nas me viibime, magame ja töötame. Soovin, et kasutataks rohkem natu- raalseid ehitusmaterjale. Mitte ainult puitu maja karkassis, aga ka viimist- lus- ja sisustusmaterjale. Võin tuua paralleeli: kõik autod ju sõidavad, aga mõned autod on lihtsalt turvalisemad. Need inimesed, kelle jaoks ökoloogia, keskkonnajalajälg, roheline ja tervislik mõtlemine on olulised, võiksid teada, et neid põhimõtteid järgides on võimalik ehitada ka kodu.

Puitmajatootja EstHus OÜ

- Omanikud Janek Paabut, Diana Sosnovski ja Martin Groznõi.
- Asutatud 2009. aastal nimega Puitpaneel OÜ, alates 2017. aastast kannab nime EstHus.
- Käive 2022. aastal 3,7 mln eurot.
- Sihtturud on Eesti, Norra, Island, laienetakse Rootsi turule.
- Aastaid edukalt osalenud aasta tehaseaja ja aasta puitehitise konkurssidel.

Mis on EstHusil teistmoodi kui teistel, kes ehitavad puitmaju?

EstHus on Skandinaavias ja Baltimaades ainus puitmajatehas, kus maju valmis- tatakse MHM ehk Massiv-Holz-Mauer® (ristkiht-naelpuit) tehnoloogiat kasu- tades. Puit on naelutatud alumiinium- naeltega ristkihti, me ei kasuta mitte mingisugust keemiat. Me oleme ainuke majatehas, kellel on nii PEFC kui ka FSC sertifikaadid (puidu tarneahelate sertifikaadid).

Kuhu ekspordite ja kui palju jõuab projektidest koduturule?

Kui me 2009. aastal ettevõtte asutasime, alustasime puitkarkass- ehk element- majadest ning ekspordisime Norra ja Rootsi turule. 2016. aastal täitus meie unistus – saime EAS-i toetusel osta seadmed ja 2017. aastal alustasime MHM-seinapaneelide tootmisega. Tänapäeval jõuab pool meie MHM-too- dangust Eesti klientideni ning meie eks- porditurud on Soome ja Island. Praegu tegeleme sellega, et jõuda suuremalt Rootsi turule. Meie suur eesmärk on populariseerida naturaalsest materja- ldest kodude ehitust ja olla Eesti parim puitmajatehas, rõhk on sõnal parim.

Kust EstHusi tooraine tuleb?

Meie ostame puitu Eesti tarnijate käest ning oluline on see, et tarnijad oleksid sertifitseeritud ja omaksid ka puidu tarneahela PEFC või FSC sertifikaate

EstHusi toodetud ja ehitatud eramu Tallinnas Pirital võitis 2023. aasta tehaseaja kon- kursil parima eramu auhinna. Foto: Elvo Jakobson

Me teame, et meie puit tuleb jätkusuutlikult majandatud metsadest.

Mis on tehases tootmise plussid võrreldes maja püstitamise ehitusplatsil?

Tehases tootmine on kontrollitud, täpne, turvaline, kiire, efektiivne. Ilmastik ei saa kuidagimoodi mõjutada ehitustööd. Töölised saavad tööd teha laua peal, see tähendab, et mugav on toota. Töötajad on kindlatel kellaaegadel tööl, tööprotsessidel on kogu aeg järelevalve. Tehases toodame paneele sõltuvalt majast ja mahust kas nädal või kaks ja enamasti saame maksimaalselt nädalaga majakarbi ka püsti.

Kuidas klientideni jõuate?

Oleme teinud kliendipäevi ja käinud koostöös Eesti Puitmajaliiduga messidel. Hästi palju loevad soovitusel. Info liigub, kui teed head asja südamega.

Millele pöörate tähelepanu kliendisuhtluses?

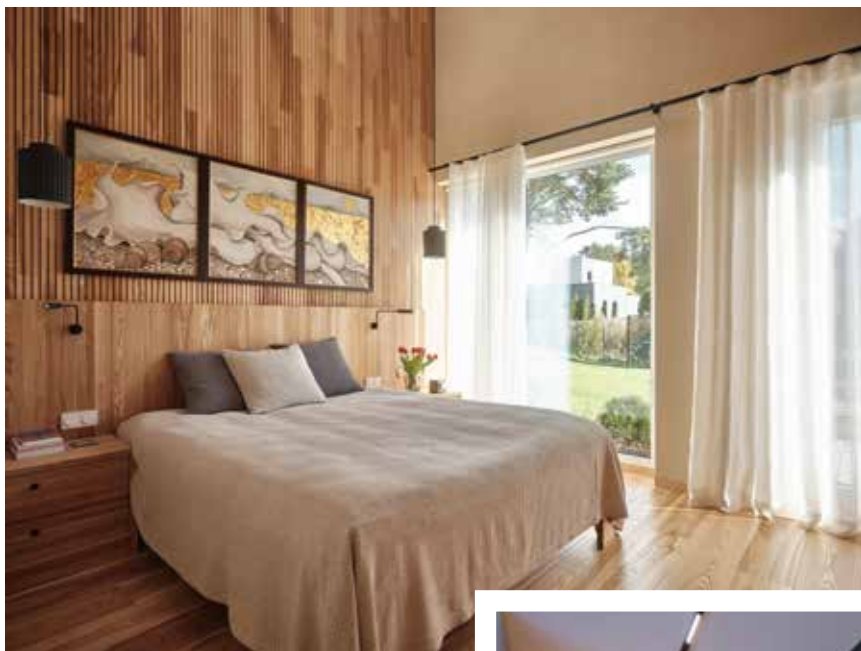
Näeme vastutust ja kohustust esitada kliendile hästi palju küsimusi, sest soovime, et klient ehitaks esimese maja endale, mitte ei tegutseks vanarahva ütlemise järgi, et esimene maja ehita vaenlasele, teine sõbrale ja alles kolmas endale. Me tahame õppida koos klientidega, saavutada paremat tulemust ja areneda, meil pole ühtki standardmaja või -projekti.

Paljud kliendid on meie juures tarmaks saanud, nad on õelnud, et isegi kui nad meie käest ei telli, siis nad teavad, millele tähelepanu pöörata ja millele nad enne ei osanud mõelda. Soovime ehitada nii headest materjalidest, et maja püsiks võimalikult kaua kasutuskõlblikuna ka järgmistele põlvkondadele.

Purustame puitmajade kohta levinud müüte: tuleohtlikkus, müra, niiskustase.

Puit ongi põlev materjal, aga tänapäeva ehituses on võimalik tehnoloogiliselt puitu kaitsta, kasutades teatud materjale ja tehnilisi lahendusi, nii et see ei ole probleem. Kui puit põleb, tekib talle söekiht peale ja see söekiht pidurdab edasist põlemist. MHM-il on REI60 sertifikaat, mis tähendab, et see on 60 minutit põlemiskindel. Teiseks, kui põleb täismassiivpuit, siis kuumus ei kandu edasi.

Müra on samuti tehniliselt lahendatav probleem. Saab kasutada teisi materjale puidule lisaks, näiteks Fermacelli plaati. Mis puudutab niiskust, siis puit ju imab niiskuse sisse ja laseb niiskuse välja. Kui puit on pikalt vees, siis see võib tõesti saada niiskuskahjustuse. Kuid MHM-il on sees sooned, mida mööda valgub suurem vesi

EstHusi toodetud ja ehitatud eramu Tallinnas Nõmmel. Fotod: Tõnu Tunnel

välja ja väiksem kogus hajub mööda paneeli, kuni kõik on jälle kuiv.

Kuidas puitmajatootjal toormedefitsiidi ja hinnatõusu oludes läheb?

Kõikidel majatehastel on praegu väga keeruline ja igalt poolt tuleb ebakindlust piisavalt palju. Vaadake, kui palju on väljastatud ehituslubade ja projekteerimistingimuste arv vähenenud, kogu ehitusturg on praegu kukkunud väga kõvasti. Ka meil on mitu projekti seisma pandud, aga üks me peame ellu jääma ja võtame vastu tööd, mis tulevad. Ütleme nii, et garantiisid ei ole praegu kellelgi – kõik pingutavad, et leida tööd ja olukorrast välja tulla.

Kes kuuluvad EstHusi meeskonda?

Kontoris on tööl 14 inimest. Tehas on

meil Tartumaal Vedu külas ja tehase-töötajaid, kes on renditöötajad, on 10–14, sõltub sellest, kui palju meil on tööd. Meie grupis on ka samade omanikega EstHus Ehitus, mis tegeleb majade püstitamisega.

Meil on õnnestunud kokku saada sellised inimesed, kellel on samad väärtushinnangud ja kes teevad tööd pühendunult. Me väga hindame oma kokkuvõivat meeskonda, kes teavad, mida nad teevad, ja panustavad vaamatamata keerulistele aegadele.

EstHusil on kaks juhatuse liiget. Kuidas teise juhatuse liikmega on vastutusvaldkonnad jagatud?

Janek Paabut on ettevõtte DNA. Tal on ehitusharidus, tema poolt on visioon, müük ja arendustegevused. Janek

Diana Sosnovski vestlemas EstHusi tootmisjuhi Katrin Tammega, taamal ettevõtte toodetud puitkarkassmaja elemendid, mis tarnitakse Portugali. Foto: Sven Tupits

on see, kelle najal see ettevõtte püsib. Mina olen toetav jõud, minu teemad on personal, juriidilised küsimused ja finantsid.

Mida tahaksite esile tuua tehtud töödest?

Kõik majad on olulised, aga see oli kõva sõna, et konkursil „Aasta puit-ehtis 2022“ olid kolmest peaauhinna nominendist kaks meie projektid. 2017. aastal saavutasime tehasemaja konkursil üldvõidu ja võitsime ka parima puitkarkassmaja kategoorias. Sel aastal saime tehasemaja konkursil kaheksa auhinda, sh parima eramu auhinna, see eramu oli ka Delfi lugejate lemmik. Samuti pälvisime inspireeriva kogukonnahoone eripreemia.

Praegu tegeleme sellega, et jõuda suuremalt Rootsi turule.

Milliseid põhimõtteid järgite oma töös?

Meil on hästi avatud ja demokraatlik juhtimine, räägime avatud kaartidega. Meeskonda on sattunud sarnaste väärtushinnangutega inimesed, kõik teavad, mida nad tegema peavad. Süsteem toimib, leian, et inimesi ei tohi segada nende töö tegemisel. Minu üks põhimõtte on alati olnud, et eksimine on

inimlik, aga eksimuse kordamine mitte, sest see on juba teadlik valik. Teine põhimõtte on, et äri teevad inimesed, mitte ettevõtted. Oleme inimlikud, siis liiguvad asjad palju paremini.

Kuidas ennast ise arendate-täiendate?

Käin segakooris laulmas, eelmisel aastal taastas oma meediku diplomi. Mulle meeldib õppida, lugeda, ennast täiendada. Praegu viin meie ettevõttes läbi digitaliseerimist. Olen Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsiooni Tartu klubi liige, see on äge seltskond naisi, kes tahavad midagi ära teha teiste hüvanguks ja enese arenguks. Olen jõudnud ikka, kus tahan teistele tagasi anda, sest saanud olen juba piisavalt. ■

Koos presidendiga lõunanaabritel külas

LIISI KIRSCHENBERG
kaubanduskoja
eksporditeenuste
koordinaator

VÄLISMINISTEERIUM

Eesti Vabariigi presidendi Alar Karise ja proua Sirje Karise 24.–26. aprillil toimunud riigivisiidil Lätti oli keskne teema kahe riigi vaheline koostöö energeetika, julgeoleku ja innovatsiooni vallas. Koos äridelegatsiooniga külastati Riiat ja Valmiera piirkonda.

Läti kõige põhjapoolsemas linnas Ruhjas asub jäätisetehas Rūjienas saldējums, mille juht Igors Miežis (paremal) tutvustas Läti presidendile Egils Levitsile, Eesti presidendile Alar Karisele ja proua Sirje Karisele jäätisetootmist. Loomulikult sai värvikirevat toodangut ka mekkida.

Livonia auhinna pälvivad Tilde tõlkebüroo ja Eesti Post. Laval on (vasakult) Tilde tõlkebüroo juht Andrejs Vasiljevs, Eesti president Alar Karis, Eesti Posti juht Mart Mägi ja Eesti suursaadik Lätis Eerik Marmei. Fotod: Raigo Pajula

Eesti ja Läti president avasid Läti-Eesti ärifoorumi aruteluga ettevõtluskoostöö ja riikide partnerluse teemal. Foorumil andsid Läti president Egils Levits ja Eesti president Alar Karis üle Livonia auhinna, millega tunnustatakse Läti ja Eesti ettevõtteid, kes tegutsevad aktiivselt naaberriigis. Auhinna väljaandmise algatas aastate eest OÜ Sakret koostöös mõlema riigi kaubanduskojaga. Tänavused auhinnad läksid Eesti Postile ja Tilde tõlkebüroole.

Andrejs Vasiljevs, Tilde asutaja ja juhatuse liige, sõnas: „Koos saame rohkem saavutada! Seda kinnitab Tilde Eesti

ja Läti meeskondade ühine panus, luues tehisintellekti tehnoloogiaid eesti ja teiste Euroopa keelte jaoks. Tilde välja töötatud masintõlke- ja kõnelahendusi kasutavad laialdaselt Eesti riigiasutused, ettevõtted ja eraisikud. Eriti oluline on koostööpartneritega loodud riiklik keeletehnoloogia platvorm (NLTP), mida ei rakendata mitte ainult Eestis, vaid ka Horvaatias, Islandil ja teistes riikides.”

Omniva tegevjuht Mart Mägi tõdes: „Meil on au seda tunnustust saada. Balti regioon on meie koduturg ja Lätil on selles keskne roll. Omniva on jätkusuutlik organisatsioon. Meie päevakorras on nii sotsiaalsed kui ka keskkonnaprobleemid. Inimestele lähemale liikumiseks jätkame pakivõrgustiku laiendamist ning keskendume uuenduslike ja jätkusuutlike teenuste juurutamisele. Viimati alustasime uut katseprojekti Lätis ja paigaldasime Jūrmalasse oma esimese päikesepatareidel töötava pakiposti. Loodetavasti tuleb neid tulevikus sadu,” sõnas Mägi. ■

Visiidi korraldamist toetas Välisministeerium projektiga „Majanduse ja heaolu edendamine visiitide korraldamise kaudu”.

Värske Euroopa Kohtu otsus võib sundida muutma töögraafikuid

Euroopa Kohus leidis selle aasta märtsis tehtud otsuses C-477/21, et töötajate igapäevane puhkeaeg ei saa olla osa iganädalasest puhkeajast, vaid peab sellele eelnema. Praktikas tähendab see, et paljud Eesti ettevõtted võivad olla sunnitud muutma oma töögraafikute koostamise põhimõtteid.

Milles täpsemalt muudatus seisneb?

Töölepingu seaduse § 51 sätestab, et töötajal on õigus vähemalt 11 tunni pikkusele puhkeajale tööpäeva lõpu ja järgmise tööpäeva alguse vahel. Sama seaduse § 52 sätestab õiguse iganädalasele puhkeajale töönädala lõpu ja järgmise töönädala alguse vahel. Summeeritud töötaja korral on iganädalase puhkeaja pikkus vähemalt 36 tundi, fikseeritud töötaja korral vähemalt 48 tundi.

Seni on lähtutud põhimõttest, et iganädalasele puhkeajale ei tule juurde lisada igapäevast puhkeaga. Näiteks kui töötaja töötab 6 päeva nädalas esmaspäevast laupäevani ja lõpetab töö laupäeval kell 18, siis uuesti tööle tohib ta praegu asuda esmaspäeval kell 6. Nüüd on aga Euroopa Kohus asunud seisukohale, et iganädalasele puhkeajale tuleb lisada ka igapäevane puhkeaeg, mis on vähemalt 11 tundi. See tähendab, et kui töötaja töötab 6 päeva nädalas esmaspäevast laupäevani ja lõpetab töö laupäeval kell 18, siis uuesti tööle tohib ta Euroopa kohtu otsuse kohaselt asuda alles esmaspäeval kell 17.

Kokkuvõttes võib seega öelda, et edaspidi tuleb igas nädalas võimaldada katkematut töövaba aega summeeritud töötaja korral vähemalt 47 tundi ja fikseeritud töötaja korral vähemalt 59 tundi. Tööinspeksioon hakkab uut lähenemist kohaldama alates 1. jaanuarist 2024.

Miks on vaja lisada iganädalasele puhkeajale ka igapäevane puhkeaeg?

Euroopa Kohtu selgituste kohaselt on igapäevane ja iganädalane puhkeaeg kaks teineteisest sõltumatut õigust, millel on erinevad eesmärgid. Ühelt poolt peab töötajale olema tagatud võimalus kindla arvu tundide jooksul igapäevaselt töökeskkonnast väljuda, teisalt peab töötaja saama iga seitsmepäevase ajavahemiku jooksul puhata. ■

Koja juhatuse esimehena jätkab Toomas Luman.

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja juhatuse koosseis uuenes

15. juunil toimus kaubanduskoja liikmete üldkoosolek, kus valiti järgmiseks neljaks aastaks uus juhatuse koosseis 15 liikmega. Juhatuse esimeheks valiti Toomas Luman.

Kaubanduskoja liikmed valisid järgmise juhatuse koosseisu:

- Alo Tamm, Harmet OÜ
- Andres Heinver, Kulinaaria OÜ
- Eve Toots, AS Astri
- Feliks Mägi, Nordic Hotels OÜ
- Gunnar Kraft, AS MIVAR/OÜ Sangar
- Janek Pohla, Farmers Food OÜ
- Margus Rink, Coop Pank AS
- Neinar Seli, AS Estiko
- Oliver Väärtnõu, Cybernetica AS
- Raivo Vasnu, NPM Silmet OÜ
- Risto Mäeots, Magnetic MRO AS
- Ruth Oltjer, AS Chemi-Pharm
- Veljo Ipits, AS Salvest
- Väino Kaldoja, Silberauto AS ■

Koda tegi ettepaneku tõsta auditi ja ülevaatuse piirmäärasid

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda pöördus Rahandusministeeriumi poole ettepanekuga tõsta audiitortegevuse seaduses sätestatud auditi ja ülevaatuse piirmäärasid, mis on püsinud muutumatuna alates 2016. aastast. Piirmäärade tõstmine aitaks vähendada raamatupidamiskohustuste kulusid ja töökoormust.

Varem on Rahandusministeerium lähtunud põhimõttest, et auditi või ülevaatusega hõlmatud raamatupidamise aastaaruannete osatähtsus tuleb hoida vahemikus 80% (+/- 3%) majanduse käibest ja varade mahust. 2021. aasta andmed näitavad, et auditi või ülevaatusega oli kaetud 88% ettevõtete varadest. See viitab, et praegu võib olla liiga suur osa majan-

dusest kaetud auditite ja ülevaatustega. Kaubanduskoda palus ministeeriumil ka analüüsida, kas auditi või ülevaatusega hõlmatud raamatupidamise aastaaruannete osatähtsus tuleb hoida ilmtingimata 80% piires majanduse käibest ja varade mahust või on võimalik seda osakaalu ka vähendada, sest viimaste aastate kiire inflatsiooniga on auditi ja ülevaatuse piirmäärad jäänud liiga madalaks ning ettevõtjate jaoks tähendab see täiendavat kulu ja töökoormust. Kui analüüs näitab, et osakaalu ei ole võimalik vähendada, siis peab koda ikkagi vältimatuks auditi ja ülevaatuse piirmäärade tõstmist, sest praegu on auditite ja ülevaatusega hõlmatud rohkem kui 80% majandusest. ■

Tööturul valitseb ebakindlus

Iseloomustamaks Eesti tööturu praegust olukorda, võib öelda, et tööturg on seni vastu pidanud, kuid kiiret töötuse vähenemist ei ole näha ja ohumärk on vähenenud tööpakkumised.

LAURI KOAL
Eesti Töötukassa
kommunikatsiooni-
nõunik

Tööturg on majanduse see osa, kus seni on olnud pigem häid uudiseid, kõik eksperdid on kinnitanud, et tööturg on üllatavalt hästi vastu pidanud. Meie inimesed on töökad ja tublid. Jääb loota, et inflatsioon hakkab siiski langema, euribor ei löö perede rahakotti päris tükkideks ja ettevõtjad suudavad ärid töös hoida.

Selle aasta esimesel päeval oli töötukassas 51 500 registreeritud töötut. Maikuu viimasel päeval oli see arv 49 400. Seni on aasta kulgenud enam-vähem varasemate (kui mitte arvestada ootamatut koroonaaastat ja sõjapõgenike saabumise aastat) aastate rütmis. Aasta alguses töötus kasvab, kevadel toovad hooajatööd leevendust ja töötus väheneb. Tänavu on aga kõikumised olnud pigem väikesed, mis ühtepidi on hea – töötus ei ole kasvanud –, teisest küljest on aga ka tööle liikumine olnud aeglasem, kui oleks oodanud.

Kevadkuud üllatasid

Meeldiva üllatuse pakkus selle aasta märts, mis on tavaliselt see kuu, kus töötus kasvab. See oli nii masu kui ka koroonaaajal töötuse rekordkuu. Sel aastal tuli märtsis aga arvele vähem inimesi kui eelmistel aastatel, samuti vähem kui jaanuaris ja veebruaris. Kuu kokkuvõttes registreeritud töötus märtsis oluliselt ei tõusnudki ja kevadele läksime vastu umbes 54 500 registreeritud töötuga, mida on vähem kui koroonatipul (57 000 inimest).

Edaspidised kuud on pakkunud üllatusi, mis teevad pigem ettevaatlikuks. Aprill ja mai on töötukassa ajaloos olnud kuud, mil tööturule tuleb palju hooajalisi töid, mida inimesed hea meelega ka vastu võtavad, ja töötus väheneb. Ka sel aastal tuli aprillis ja mais töötuna arvele vähem inimesi, kui samal ajal töötuks jäi, ent ootused olid just positiivse märtsi valguses suuremad. Siiski on hea meel selle

Töötukassa toel on 2300 sõjapõgenikku läinud eesti keelt õppima, mis on märk sellest, et nad soovivad meie tööturule tulla ja astuvad selleks ka samme.

üle, et märts, aprill ja mai on olnud kuud, mil uusi töötuid on meie juurde jõudnud vähem, kui on inimesi, kes endale uue töö leidnud.

Nii nagu Statistikaameti andmed näitavad, nii näeme ka meie, et inimesed ei tee praegu oma tööelus suuri muutusi ja olemasolevast töökohast hoitakse pigem kinni. Arvele tulevad inimesed, kes on koondatud, ja vähenenud on nende hulk, kes omal soovil töölt lahkunud. Praegu ongi kõik staatiline – jah, töötus väheneb, aga mitte nii kiiresti, kui oleks kevadel oodanud.

Sõjapõgenikud ja töötus

Alates sõja puhkemisest on töötukassas tööd otsinud üle 20 500 põgeniku, mai lõpuks oli arvel umbes 5000. Nendest, kes meil enam arvel pole, on ligi 75%

leidnud töö, alla 20% on ennast arvelt maha võtnud, paljud on liikunud Eestist edasi või läinud tagasi koju.

Ukraina põgenike arv töötute seas on viimastel kuudel päris hoogsalt kahanenud, praegu on registreeritud töötutest umbes 10% sõjapõgenikud. Seega, kui teha väike matemaatiline tehe, oleks meil põgeniketa praegu töötukassas arvel umbes 44 100 inimest. Selline hulk inimesi oli meil viimati arvel just enne sõja algust, 2022. aasta alguses.

Sõjapõgenikest on paljud tänaseks teinud ka juba valiku – kas nad jäävad meile või lähevad edasi või koju tagasi. Töötukassa toel on 2300 inimest läinud eesti keelt õppima, mis on märk sellest, et nad soovivad meie tööturule tulla ja astuvad selleks ka samme.

Seega võiks statistikas peaaegu unustada põgenike üle eraldi arvepidamise ja käsitleda kõiki töötusijadena.

Kollektiivsed koondamised

Aasta esimese viie kuuga on teatatud esialgu 58 kollektiivsest koondamisest ja kaotatakse umbes 2000 töökohta. Võrdluseks, eelmisel aastal oli samal ajal koondamisteateid vähem, 45. Silma torkab ka see, et koondamised on väiksemad. Kui vaadata ajas veel veidi tagasi, siis selle aastaga suhteliselt samad arvud olid ka aastal 2019. Koroonakevadel oli seis seevastu päris hirmus – esimesel viiel kuul 132 koondamisteadet ja 3700 töökoha kaotamist.

Selle aasta esimese viie kuu kollektiivsete koondamisteade puhul torkab silma, et jätkuvalt on enim koondamisi töötlevas tööstuses. Küll aga on selles sektoris olnud tänavused koondamised seni väiksemad kui eelmise aasta lõpu omad. Suurimad koondajad on tänavu olnud hoopis AS Express Post, kus tegevuse lõpetamise järel jääb tööta 450 inimest, ja OÜ Hansaliin, kus lõplike läbirääkimiste järel kaotab töö umbes 300 inimest.

Tööpakkumisi aina vähem

Tööpakkumiste arv on langenud 2017.–2018. aasta tasemele. Seetõttu soovitus töötusijatele – praegu võiks võtta vastu ka töö, mis pole päris

2000
töökohta on tänavuse
esimese viie kuuga
kaotatud kollektiivsete
koondamistega.

Töötlevas tööstuses on tänavu olnud oluliselt vähem tööpakkumisi kui tavaliselt. Siiski otsivad sajad ettevõtteid töötajaid, näiteks lihatootja HKScan oli juuni keskel tööportaalidesse lisanud kümnekond kuulutust. Foto: Liis Treimann / Scanpix

unistuste töö, ideaalset pakkumist ei ole kasulik praegu ootama jääda. Selline käitumine on väga mõistlik, sest tööpakkumisi on märksa vähem kui eelmise aasta kevadel, seega praegu tuleb töötajal olla aktiivne, tegus ja kiire. Paljud inimesed on sellest ka aru saanud.

Eelmise aasta esimeses pooles oli tööpakkumisi rekordiliselt palju, tänavu on pakkumiste arv olnud oluliselt väiksem, aga mitte ka nii väike kui koroonakriisi esimestel kuudel. Taas torkab silma, et märtsikuus hakati värbama, kuid edasi on hoog pisut raugenud.

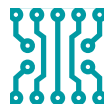
Tänavu on töötlevas tööstuses olnud märkimisväärselt vähem tööpakkumisi kui tavaliselt. Hea uudis on aga see, et kui eelmise aasta lõpus kukkus selles sektoris pakkumiste arv päris suure hooga ja just hilissügisel toimusid suured koondamised, siis praeguseks on pakkumiste arv pea poole võrra kasvanud. Vähem on pakkumisi kevadkuudel ka põllumajanduses. Järgmised kuud panevad paika meie tööturu häälestuse sügiseks. Töötukassa paarikümne-aastane kogemus näitab, et koos pimedate ööde saabumisega hakkab kasvama ka tööpuudus. Seega – mida rohkem suvel inimesi tööle liigub, seda väiksem on oht sügiseks suuremaks

tööpuuduse kasvaks. Praegu saab optimist öelda, et klaas on pooleldi täis – tööpuudus väheneb. Pessimist aga märgib, et klaas on pooleldi tühi – tööpuudus ei vähene piisavalt kiiresti.

Suurem muudatus registreeritud töötutele on see, et alates 30. juunist sõltub töötuskindlustushüvitise maksmise aeg inimese töötuskindlustusstaazi kõrval ka sellest, milline on tööturu olukord. Ajal, mil

töötus on kõrge, maksab töötukassa hüvitist kauem, kui aga töötute arv on väike või tavapärane, siis on töö leidmine lihtsam ja hüvitise periood ei pikene. Arvestades, et majanduses tuleb ette ootamatusi, siis vaadatakse kahte perioodi: viimast kolme aastat ja viimast kümnet aastat. See, kas hüvitist makstakse kauem, selgub umbes kuu aega enne hüvitise lõppemist. ■

Töötlev tööstus

2343

Haldus- ja abitegevused

1924

Hulgi- ja jaekaubandus

1581

Majutus ja toidlustus

1315

Töötukassas arvel olnud ja tööle asunud Ukraina sõjapõgenike arv 2022. aasta märtsist 2023. aasta juunini. (Välja on toodud suuremad valdkonnad).

Allikas: Eesti Töötukassa

Milline on teie hinnangul praegune tööturu olukord ning kas Ukraina sõjapõgenikud on seda muutnud ja kuidas?

KILLU MAIDLA

Eesti Hotellide ja Restoranide Liidu tegevjuht

Külastajamajanduse sektoris on ukrainlasi tööl üsna märkimisväärselt. Kollektiive, kus ukrainlasi üldse ei ole, on väga vähe ja vaid päris väikestes ettevõtetes. Üldjoontes võib öelda, et aastaga on olukorraga kohanevad ja inimesed on sisse elanud, tänaseks on elu n-ö paika loksunud – lapsed käivad koolis ja lasteaias ning seetõttu on ka tööl lihtsam toimetada. Murekoht on keeleõpe – paraku pole see nii populaarne, kui oleksime eeldanud. Kursustel isegi käiakse, aga eesti keeles suhtlema ei kiputa.

Hinnanguliselt soovib suur osa ukrainlastest sõja lõppedes kodumaale naasta ja oma eluga võimaluse korral seal jätkata. Paraku ei ole see väga lihtne – paljud on piirkondadest, kus sõda on inimeste kodud täielikult hävitanud, seega on palju ebakindlust. Ebakindlus on ka ettevõtetel – see, et teatud hulk inimesi roteerub, on ju igapäevaelu, kuid kui ühel hetkel suur osa ukrainlastest ära läheb, on olukord meie sektoris tööjõuga kahtlemata ülikriitiline. Ka praegu on keeruline leida lihtsama töö tegijaid nii kohalike kui ka sõjapõgenike seast, see võib aga pärast ukrainlaste massilist lahkumist muutuda nii keeruliseks, et ettevõtte on sunnitud oma müüke piirama, sest pole inimesi, kes toad korrastaks ja lauad kataks-koristaks.

Tööjõuolukord läheb iga aastaga pingelisemaks ja Eesti riigi poliitika on ka sisserände suhtes üks konservatiivsemaid. Kui mujal Euroopas on lihtsama töö tegijad sageli kolmandatest riikidest, siis meil mitte. Kui me oma poliitikat ei muuda, hakkab see tõsiselt teatud sektorite arenguvõimalusi piirama. Samas on positiivne, et uus valitsus on lubanud töölepingu seaduse muutmise kiiremas korras võtta ja tuua sisse suuremat paindlikkust. Usume, et see annab võimaluse kaasata tööturule efektiivsemalt ka need sihtrühmad, kes on sellises elufaasis, et töötegmine ei ole esimene prioriteet, kuid näiteks laste või kooli kõrvalt aeg-ajalt osakoormusega panustamine on samuti abiks ja aitab hoida kontakti töömaailmaga.

RAUL KÜTT

Eesti Masinatööstuse Liidu tegevjuht

Väljaõppinud spetsialistide puudus on suurim probleem kogu töötleva tööstuse sektoris, seega ka masinatööstuse ja metalli valdkonnas. Meil on puudu tööpinkide operaatoritest ja inseneridest. Praegune koolisüsteem ei ole sobilik, et vajalikke spetsialiste ette valmistada. Eesti Masinatööstuse Liit on oma ettepanekud Haridus- ja Teadusministeeriumile teinud ning nõus ka edaspidi parema tulemuse saamiseks riigile abi pakkuma.

Praegu on tootmise jätkamiseks ainuke võimalus kasutada välismaist tööjõudu. Seni olid ja on suureks toeks Ukraina spetsialistid. Sõja alguses paljud neist lahkusid tagasi kodumaale ja arusaadavatel põhjustel on sealt võimalused Eestisse tööle tulekuks muutunud keeruliseks. Metallil erialad on Ukrainas olnud traditsiooniliselt meeste pärusmaa ja meile põgenikena saabunud inimestel üldjuhul ei ole vajalikke oskusi. Mõned Ukraina naised on ettevõtetes läbinud erialase koolituse ja on nüüd tööstuses keevitajad või CNC-tööpinkide operaatorid. Kuna tööjõudu on vaja, siis oleme hakanud vaatama ka teiste riikide poole – nendeks on Kasahstan, Kõrgõzstan, aga ka India. Muidugi on nendest riikidest töötajate toomine ja nende sisseelamine meie töökultuuri keerulisem.

NELE PEIL

Eesti Kaupmeeste Liidu tegevjuht

Kaubandussektoris on töö leidnud mitusada ukraina sõjapõgenikku, seda nii teenindaval tööl kui ka ladudes ja komplekteerimiskeskustes taustajõuna. Enam kui pooled viimase aasta sees kaubandusse tööle tulnud ukraina sõjapõgenikud on endiselt meie juures. Väike osa on naasnud kodumaale, teised on leidnud enda kvalifikatsioonile vastavama ameti või vahetanud töökohta seoses kolimisega Eesti teise piirkonda.

Osa kaubanduses töötavatest ukrainlastest on asunud õppima eesti keelt ja jõudmas aasta teises pooles A2 tasemele. Paljud siiski keeleõppega ei tegele, kas siis ajapuudusest või seetõttu, et hakkama saab ka vene või inglise keeles. Kuna valitsus on andnud signaali, et teenindaval tööl ukrainlaste eesti keele mitterääkimisega enam pikemalt ei lepita, on oluline nii tööandjatel kui ka erinevatel ukrainlasi toetavatel ametkondadel aidata nad kiiremas korras keeleõppesse. Osa tööandjaid organiseerivad ise keelekursusi.

Enamik kaubanduses töötavaid ukrainlasi on väljendanud soovi jääda Eestisse sõja lõpuni. Hindame, et viiendik jääbki Eestisse elama. Kaupmeeste personalijuhid kinnitavad, et neil töötavad ukrainlased on väga tublid ja töökad. ■

5 SOOVITUST: KUIDAS TEAVITADA KLIENTE HINNATÕUSUST?

Oluline on meeles pidada, et klientide informeerimine hinnatõusust võib olla tundlik teema. Ole kannatlik, kuula klientide muresid ja püüa leida kompromisse, kui see on võimalik. Hea kommunikatsioon ja selged selgitused aitavad luua klientide usaldust ning säilitada ettevõtte ja klientide suhteid.

Artikli koostas
CHATGPT

Kui soovid teavitada kliente oma toote või teenuse hinnatõusust, siis siin on viis nõuannet, mida võib järgida.

1

Selgita põhjust. Ole oma klientidega avatud ja aus ning selgita neile hinnatõusu põhjuseid.

Võid mainida suurenenud tootmiskulusid, tarneahela pingelisust või muid asjakohaseid tegureid, mis on tekitanud vajaduse hinnamuutuseks. Veendu, et kliendil oleks selge arusaam, miks hinnatõus on vajalik.

2

Anna teavet õigeaegselt. Teavita kliente hinnatõusust võimalikult vara. Anna neile piisavalt

aega oma eelarvete kohandamiseks ja uute maksegraafikute loomiseks. Oluline on vältida olukorda, kus klientidel on ebarealistlikud ootused hinnamuutuse suhtes või nad tunnevad, et neile ei antud muudatustest piisavalt vara teada.

3

Põhjenda väärtust. Too esile toote või teenuse lisaväärtus, mida kliendid hinnatõusu korral saavad.

Näita, kuidas nad võiksid saada paremat kvaliteeti, täiendavaid funktsioone, täiustatud teenindust või muid eeliseid, mis õigustavad hinnatõusu. Veendu, et klientidel oleks selge arusaam sellest, mida nad saavad lisakulu eest.

4

Paku paindlikke võimalusi. Hinnatõusu korral võiks kaaluda erinevaid valikuid ja paindlikke maksevõimalusi. Näiteks võid kaaluda osamaksete võimaldamist või pikaajaliste tellimuste soodustamist. See võib aidata klientidel kohaneda uue hinnaga ja säilitada nendega pikaajaline suhe.

5

Suhtle personaalselt. Kui võimalik, ära suhtle vaid üldise teavituse kaudu.

Personaalne suhtlus võib hõlmata individuaalsete e-kirjade saatmist või isiklikke kõnesid, et selgitada hinnatõusu põhjuseid ja vastata kliendi küsimustele. Isiklik lähenemine näitab klientidele, et hoolid nende vajadustest ja oled valmis nendega koostööd tegema. ■

Milline roll on sotsiaalmeedial teie värbamistegevustes?

ANNE TÄÄKRE
Balbiino turundusdirektor

Aegade jooksul oleme värbamiseks kasutanud väga erinevaid kanaleid: ajalehed, messid, nn lahtiste uste päevad, koolid, kaupluste stendid, isegi jäätisepakendid. Kõige paremini on toiminud oma töötajate ja tuttavate soovitusel. Panustame palju töötajate kohapealsesse väljaõppesse.

Igapäevase värbamiskanalina kasutame enim CV Keskuse portaali ja oma kodulehte. Sotsiaalmeediat, peamiselt Facebooki ja Instagrami kasutame aeg-ajalt kuulutuste nähtavuse tõstmiseks.

Sotsiaalmeediast on abi eelkõige kontoritöötajate leidmisel. Samas on Balbiinos kontoritöötajate volavus suhteliselt väike, nii et peamiselt panustame ikkagi tootmis- ja logistikatöötajate otsimisele. ■

BRENDA PARBUS
Swedbank Eesti sotsiaalmeedia juht

Sotsiaalmeedial on meie värbamistegevustes suur roll. Kaudselt murrame humoorikate videote toel kõikvõimalikke müüte pangas töötamise kohta – alates ülikonnas käimisest kuni kolleegide teietamiseni. LinkedInis valisime kolm suunda: kajastame igas kuus vabu töökohti, paneme suuremat rõhku IT-valdkonnale ja toome esile meie hüvesid.

Eelmisel aastal korraldasime üle-eestilise kodukohast töötamist julgustava kampaania „Tee karjääri Swedbankis kodukohast lahkumata!“. Kuus swedbankurit jagasid enda lugu, kuidas neil on võimalik elada ja töötada just seal, kus hing ihkab, olgu selleks paigaks sünnilinn või muu südamelähedane paik, mida koduks kutsuda. Saavutasime kampaaniaga konkursil „Värbamisturundusauhinnad KICKOFF 2023“ digikampaania kategoorias esimese koha! ■

KEISHY MARGUS
Elisa talendijuht

Elisa värbamisprotsessis on sotsiaalmeediakanalitel oluline roll. Kasutame eri kanaleid nii sihtotsinguteks, töopakumiste kuvamiseks kui ka näiteks tööandja brändingu tegevusteks, mis on võtmetähtsusega suures pildis.

Lisaks tööotsinguportaalidele ja sihtotsingule kasutame näiteks Instagrami, Facebooki, LinkedIni, Youtube'i jms. Tänapäeval ilmselt ei kujutaks värbamist ilma sotsiaalmeediata ettegi.

Eri sotsiaalmeediakanalite kasutamine aitab veel kiiremini ja paremini sihtides jõuda õigete talentide ja sihtrühmadeni, sh passiivsete kandidaatideni. Samas tasub meeles pidada, et reaalselt kasu toovad need kanalid siis, kui on teada, kus ettevõtte soovitud sihtrühm liigub ning milliste kanalite kaudu on nendeni võimalik kõige paremini jõuda.

Näiteks vanemarendaja töökuulutuse lisamine ettevõtte Instagrami *story*'sse ei ole tõenäoliselt sama tulemuslik, kui katsetada sellele ametikohale inimese leidmiseks LinkedInis eri värbamistegevusi. Küll aga võib Instagram mõnele turundus- huvilisele väga hästi toimida. ■

Töötajate jaoks muutub suvel nii haiguspäevade hüvitamine kui ka töötuks jäämise korral töötuskindlustushüvitise maksmine.
Foto: Shutterstock

SÜDASUVEL JÕUSTUB MITU OLULIST **seadusemuudatust**

Tänavu 1. juulil jõustub rohkem kui 20 õigusakti, kusjuures osa muudatusi mõjutavad ka ettevõtteid. Näiteks taastub varasem haiguspäevade hüvitamise süsteem ning jõustub uus ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seadus. 30. juunil jõustuvad ka töötuskindlustuse seaduse muudatused, mille kohaselt hakkab töötuskindlustushüvitise maksmise periood sõltuma töötute arvust.

MARKO UDRAS
kaubanduskoja
poliitika-
kujundamise
ja õigusosakonna
juhataja

Taastub koroonaeelne haiguspäevade hüvitamise kord

1. juulil jõustuvad töötervishoiu ja tööohutuse seaduse, ravikindlustuse seaduse ja sotsiaalmaksuseaduse muudatused, mille kohaselt on tööandja kohustatud maksma töötajale haigushüvitist neljandast kuni kaheksanda päevani. Töötaja omavastutus on esimese kolme haiguspäeva eest ja Tervisekassa alustab töövõimetushüvitiste väljamaksmist alates üheksandast päevast. Selline süsteem kehtis Eestis ka kuni 2020. aasta lõpuni.

Enne 1. juulit väljakirjutatud haiguslehtedele kohaldub praegu kehtiv haiguspäevade hüvitamise süsteem, kus töötaja omavastutus haiguspäevade hüvitamisel on esimene tööpäev, tööandja vastutus teine kuni viies päev ning Tervisekassa vastutus alates kuuendast haigestumise päevast.

Jõustub uus ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seadus

1. juulil jõustub uus ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seadus, mis mõjutab nii vee-ettevõtteid kui ka ettevõtteid, kes kasutavad ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenust.

Uue seadusega lisandub näiteks keskkonnaloa või kompleksloa kohustusega tööstusettevõtetele, kes kasutavad oma tegevuses ohtlike aineid, mida juhitakse ühiskanalisatsiooni, kohustus teatada nende ainete heidete kogus ja sisaldus kord aastas Keskkonnaametile.

Lisaks tekib ettevõtetele teatud juhtudel eelpuhasti rajamise kohustus. Kui ettevõtte reo- või sademevee ohtlike ainete sisaldus või muud saastenahtajad ületavad kehtestatud piirväärtusi või kui ühiskanalisatsiooni juhitava reovee saastenahtajad, millele ei ole piirväärtusi määratud, on sedavõrd suured, et võivad kahjustada ühiskanalisatsiooni, reoveepuhastuse protsessi või keskkonnanõuet, siis on ettevõtte uue seaduse kohaselt kohustatud enne reo- ja sademevee ühiskanalisatsiooni juhtimist kasutama eelpuhastust või võtma kasutusele muid meetmeid reo- ja sademevee nõuetele vastavaks viimiseks.

Ühe olulise muudatusena annab uus seadus vee-ettevõtjale õiguse lõpetada ettevõtte teenuse pakumine, kui ettevõtte poolt ühiskanalisatsiooni juhitav vesi ei vasta püsivalt nõuetele ning vee-ettevõtja andis ettevõtte vähemalt kuuekuulise tähtaja, et ettevõtte saaks tootmise ümber

TASUB TEADA

Kui sul tekib küsimusi peagi jõustuvate õigusaktide kohta, siis võta ühendust koja juristidega e-posti aadressil juristid@koda.ee.

4.

haigestumispäevast alates saab 1. juulist haigushüvitist.

kujundada, muuta tootmisprotsessi või ühiskanalisatsiooni juhitava vee koostist. Erandina ei pea vee-ettevõtja andma kuuekuulist tähtaega, kui püsivalt nõuetele mittevastava reo- või sademevee ühiskanalisatsiooni juhtimisega kaasneb oht inimese tervisele, keskkonnale, ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni toimimisele või puhastusprotsessile.

Uue seadusega kaasnevad ka täpsemad reeglid ohtlike ainete ja muude saasteainete juhtimiseks ühiskanalisatsiooni. Lisaks näeb uus seadus ette täpsemad reeglid reo- ja sademevee saastatuse kontrollimiseks. 1. juulist hakkavad kehtima ka senisest detailsemad nõuded reovee ja sademevee nõuetele vastavuse hindamiseks.

Töötuskindlustushüvitise maksmise periood muutub

30. juunil jõustuvad töötuskindlustuse seaduse muudatused, mille kohaselt hakkab töötuskindlustushüvitise maksmise periood sõltuma lisaks inimese kindlustusstaazile ka registreeritud töötajate arvust. Kui tööpuudus on suur, siis pikeneb töötuskindlustushüvitise maksmise periood ja kui

tööpuudus on väike, siis on hüvitise maksmise periood lühem.

Kui inimese kindlustusstaaz on lühem kui viis aastat, on hüvitise maksmise periood edaspidi 180 päeva. Sama pikk periood on ka praegu. Samas edaspidi pikeneb hüvitise maksmise periood automaatselt 60 päeva võrra hüvitise saamise perioodi lõpus, kui tööpuudus on kõrgel tasemel ja inimene on jätkuvalt töötu. Tööpuudust loetakse kõrgeks, kui hüvitise saamise perioodi lõppemise päevale eelnenud üle-eelmise kalendrikuu viimase päeva seisuga on registreeritud töötute arv võrdne või suurem kui eelnimetatud kalendrikuule eelnenud 36 kuu registreeritud töötute arvu keskmise ja arvu 1,2 korrutis.

Kui kindlustusstaaz on viis kuni kümme aastat, siis edaspidi lüheneb hüvitise saamise periood praegusest 270 päevalt 210 päevani. Samas pikeneb hüvitise saamise periood automaatselt 60 päeva võrra, kui inimene on jätkuvalt töötu ja töötute arv on tavapärasel tasemel. Töötute arvu loetakse tavapäraseks, kui hüvitise saamise perioodi lõppemise päevale eelnenud üle-eelmise kalendrikuu viimase päeva seisuga on registreeritud töötute arv võrdne või suurem kui eelnimetatud kalendrikuule eelnenud 120 kuu registreeritud töötute arvu keskmise ja arvu 0,8 korrutis või võrdne või suurem kui eelnimetatud kalendrikuule eelnenud 36 kuu registreeritud töötute arvu keskmine. Kui tööpuuduse tase on kõrge, pikeneb edaspidi hüvitise saamise periood automaatselt 120 päeva võrra.

Kui inimese kindlustusstaaz on kümme aastat või enam, siis on tema esialgne hüvitise saamise periood praeguse 360 päeva asemel 300 päeva. Samas edaspidi pikeneb hüvitise saamise periood automaatselt 60 päeva võrra, kui inimene on jätkuvalt töötu ja töötute arv on tavapärasel tasemel. Kui tööpuudus on suur, pikeneb hüvitise maksmise periood 120 päeva võrra. ■

Praeguse ja 30. juunil jõustuva uue töötuskindlustussüsteemi võrdlus

Kehtiv süsteem			Uus süsteem	
Kindlustusstaaz		Esmakordsel määramisel	Pikenemine, kui tööpuudus on n-õ tavapärasel tasemel	Pikenemine, kui tööpuudus on kõrgel tasemel
Alla 5 aasta	180 kalendripäeva	180 kalendripäeva	180 kalendripäeva	240 kalendripäeva
5–10 aastat	270 kalendripäeva	210 kalendripäeva	270 kalendripäeva	330 kalendripäeva
10+ aastat	360 kalendripäeva	300 kalendripäeva	360 kalendripäeva	420 kalendripäeva

Poolsada kettagolfsõpra mõõtu võtmas

Terminal Oili Annikoru *discgolfi*-pargis toimus 19. mail kaubanduskoja ja Stebby *discgolfi*-turniir. Päikeselist ilma tuli nautima üle 50 kettagolfsõbra üle Eesti. Turniir toimus kahes võistlusklassis: segapaarid ja avatud klass.

Pärast võistlust said osalejad kuulata professionaalse kettagolfimängija Kristo Raiki põnevat

karjäärilugu ning loositi ka auhindu. Täname kõiki toetajaid: Stebby, Terminal Oil, Borealis Eesti, Dermosil Eesti, Vivin, Tradehouse Ilukaubamaja, A. Le Coq, Värska Originaal, AnnAmi Confiserie, Taktikalise Laskmise Keskus.

Kindlasti tasub oma kalendrisse ära märkida ka järgmise turniiri aeg, see on 17. mail 2024.

Avatud klassis said teise koha Ivar Käsper ja Henri Kerde Eckerö Line AB OY Eesti filiaalist, võit läks HUUM OÜ võistkonnale koosseisus Markus Tepp ja Joosep Orav ning kolmandale kohale tulid Indrek Hagu ja Aimar Alesmaa Gren Tartu AS-ist.
Fotod: Diana Jesin

Oskar Kilk Torm Metallist *discgolfi*-ketast lennutamas.

Segapaaridest saavutasid teise koha Maili Suurekivi ja Eenok Pajanen (Floorin AS), võitsid Balti Vara Ehitus OÜ võistluspaar Keiti Tätte ja Marger Krumm ning kolmandaks platseerusid Piret Nilsson ja Marek Pöder (K-Print OÜ).

Tenniseturniir suvepealinnas

Pärnus toimus 27. mail kaubanduskoja 27. tenniseturniir. Osalejaid oli 38, kes kohapeal paaridesse loositigi ja seejärel võistlustulle astusid.

Tuuline ilm lisas mängudele põnevust ja andis pallidele hoogu – mõnikord mängijaid aidates, aga teinekord sugugi mitte soovitud suunas.

Loosisime kõigi osalejate vahel välja ka auhinda. Autorendifirma Sixt pani välja auto kasutusõiguse nädalavahetuseks, selle võitis Anneli Metsa (SA.MET AS).

Suur tänu meie toetajatele: Sixt Estonia, Estonia Resort Hotel & Spa, Borealis Eesti, Saku Õlletehas, Dermosil Eesti, Stillabunt, Taktikalise Laskmise Keskus, Tradehouse Ilukaubamaja, Iluampsud.

^ Turniiri ja tennise rändkarika võitsid sel korral Maris Mendelman (Saue Production OÜ) ja Ain Lausmaa (Menu Meedia OÜ).
Fotod: kaubanduskoda

^ Teisele kohale tulid Aivar Vipper (SA.MET AS) ja Pirkka-Marja Pöldvere (LEADELL Pilv Advokaadibüroo).

> Lohutusturniiri võitjateks tulid Kadi Miilits (Tori Timber OÜ) ja Paul Latserus (KPMG Baltics).

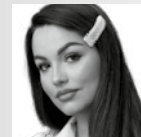

^ Kolmanda koha saavutasid Raivo Jüriso (SA.MET AS) ja Jaanika Lips (SA.MET AS).

Disaineri loodud vormiriided parandavad brändi identiteeti

Identiteet on meie olemus, ilma milleta oleme eksinud. Inimestena on meil ürgne vajadus kuuluda ja mõista ning mõistetud olla. See tekitab tunde, et oleme osa millestki suuremast ja meie elu on tähendusrikas.

SUSANNA PETERS
Franz Raveri asu-
taja ja disainer

Moodsas maailmas kannavad brandid selle tunde loomisel suurt rolli. Ilma läbimõeldud brändita ei jõua ükski ettevõtte kuigi kaugele.

Franz Raver on rätsepateenusena vormirõivaid valmistav ettevõtte, kelle missioon on aidata ettevõtetel jätkusuutlikke väärtusi silmas pidades konkurentsitihedas ärimaailmas paremini silma paista ja seeläbi ka oma äri kasvatada. Paremini aitab silma paista läbimõeldud bränd, mille identiteedi oluline osa on disaineri loodud vormirõivas, mis peegeldab ettevõtte soove ja vajadusi.

Tööriietuse ülesanne on luua ettevõtte töötajatele professionaalne väli-

mus, mida iseloomustavad äratuntavad mustrid, värvitoonid ning järjepidevad disainielemendid. See omakorda aitab kaasa brändi identiteedi loomisele ja loo jutustamisele ning muudab brändi klientide ja avalikkuse jaoks kergesti äratuntavaks. Nii tekib inimestel ettevõtte brändiga tugev side, mis sillutab teed klientide naasmisele.

Ettevõtte ja disaineri koostöös loodud vormiriided täiustavad ettevõtte kuvandit. Tiim tunneb end hästi istuvas ja välja nägevas rõivas suurepäraselt. Nad tunnevad, et on osa millestki suurest ja tähendusrikkast, mis omakorda aitab kaasa paranenud ühtsustundele ja tõstab töötajate produktiivsust. Kokkuvõttes võib öelda, et töötajad on paremini motiveeritud,

sest nad tunnevad, et neid austatakse, ning nad aitavad tänu sellele omakorda ettevõtte edule kaasa.

Vastavalt ettevõtte omadustele ja vajadustele

Franz Raveri kliendid on ettevõtted, kes tegutsevad peaaesjalikult näiteks teenindusvaldkonnas, kuid rätsepatööna valminud vormirõivastest saavad kasu ka muude sfääride esindajad, kelle tiimi kuulub vähemalt 10 inimest.

Rätsepatööna valmistatud tööriietus pakub võimalust valida täpselt sobiva stiili, kanga ja detailide vahel. See aitab luua brändile unikaalse üldmulje. Samuti võib see kommunikeerida ettevõtte väärtusi, kui valid näiteks jätkusuutlikult toodetud kangad, värvained jne. Kokkuvõttes loob kvaliteetne rätsepatööna valminud vormirõivastus ühtse ja professionaalse ilme ning jutustab ettevõtte brändi lugu. ■

**Kvaliteetne
rätsepatööna valminud
vormirõivastus
loob ühtse ja
professionaalse ilme
ning jutustab ettevõtte
brändi lugu.**

Valik Franz Raveri loodud vormiriietist.
Fotod: Erlend Štaub

HARJUMAA

AF GROUP OÜ

Uute ja kasutatud kaupade müük internetis.

CHOCOKOO OÜ

Kakao, šokolaadi ja suhkrukondiitritoodete tootmine.

COMPANY IN ESTONIA OÜ

Õigusbiteenused.

DOMINANCE OÜ

Programmeerimine.

ENDURAE VOICE TECHNOLOGY OÜ

Multimodaalsete õppekogemuste kujundamine.

ESTVALVE OÜ

Veevarustuses kasutatavate seadmete hulgimüük.

EXLAMA OÜ

Veebidisain, bränding, veebiarendus, koodita veebiarendus.

E4HOUSE OÜ

Ehitus, elementmajade müük ja paigaldus.

FALCONERS OÜ

AI, tehisintellekt, sensorid, autonoomsed süsteemid, elektroonika.

FARMERS FOOD OÜ

Lemmikloomade valmistoidu tootmine.

FORALSTEK OÜ

Ekspedeerimine, transport, laoteenused.

FORCE HOLDING OÜ

Mootorsõidukite hooldus ja remont.

GOFORWARD OÜ

Kaupade rahvusvaheline ekspedeerimine meritsi, auto- ja raudteetranspordiga, samuti lennutransport ja osakoormad.

GS CORE OÜ

Inkassoteenus ja krediidiinfo.

J&D OÜ

Andmetöötlus ja tõlketeenused.

NB CONSULT OÜ

IT-arendus, tarkvara loomine, IT-alane konsultatsioon, internetiturundus, küberturvalisus.

NISTER OÜ Teede ja kiirteede ehitus. Eriehitustööd.

PATRAEL & LEGA OÜ

Äriplaanid, litsentsitaotlused, eksport välisriiki, turundus.

TAEVAPARK OÜ

Meelelahutusteenuste pakkumine Super Skypargis Tallinnas T1 kaubanduskeskuses, sh Skywheel of Tallinn.

TECHNOSOLS OÜ

Metallide ja metalltoodete hulgimüük.

VIA 3L OÜ

Veondus

WYREWEB OÜ

Veebiarendus, digitaalne turundus, bränding ja e-kaubandus.

LÄÄNEMAA

SPOONEST OÜ

Ehitus, eriehitustööd, soojustamine, isolatsioonitööd.

LÄÄNE-VIRUMAA

EK WOOD OÜ

Puidu kuivatus, immutamine ja keemiline töötus. Sõestatud puidu tootmine ja müük

OTMJ COMPANY OÜ

Põllumajandussisendite ost ja müük.

PÄRNUMAA

VOOG SIGNAGE OÜ

Digiekraanide lahenduste alane konsultatsioon ja tarkvara arendus.

RAPLAMAA

KOOLITAJA OÜ

Täiskasvanute täiendõppekoolituste elluviija.

SAAREMAA

HTM KAROLIN OÜ

Parfüümide ja tualett-tarvete tootmine.

TARTUMAA

NOPE OÜ

Digitoodete- ja teenuste disain (veebilehed, kasutajaliidesed, mobiilirakenduste disain), bränding ning visuaalne identiteet, disainialane konsultatsioon.

SCARPIO OÜ

Maitse- ja lisaainete ning toiduainetööstuse seadmete hulgimüük.

TARKVENT OÜ

Hoonete energiauhtumise tarkvara Calidity arendamine. Asjade interneti (IoT) seadmete müük. Hooneautomaatika teenused ja konsultatsioon. Hooneautomaatika ehitamise projektijuhtimine. Sisekliima mõõtmine, töötajate küsitlemine ja mõõtmistulemuste analüüs.

VALGAMAA

BIWAGEST OÜ

Teravilja ja väetiste müük.

ENGEROS OTEPÄÄ OÜ

Rasketehnika (veoautod, haagised, bussid, ehitustehnika) import ja eksport.

REFF OÜ

Rehvide ja velgede jae- ja hulgimüük, rataste komplekteerimine.

Täielikku loetelu aprillis ja mais lisandunud liikmetest näeb www.koda.ee.

Tervisekassa kommunikatsioonijuht Evelin Trink, psühhiaater Peeter Jaanson ja kliiniline psühholoog René Randver pärast vaimse tervise teemalise taskuhäälingu salvestust. Foto: Tervisekassa

Iga paha tuju pole veel depressioon

Iga paha tuju ei tähenda veel depressiooni, aga kui paha tuju kestab pikalt ja hakkab elu segama, on õige aeg abi otsida. Kuid kuhu pöörduda ja kas ainus võimalus on oodata kuude kaupa psühhiaatri juurde pääsemist?

EVELIN TRINK
Tervisekassa
kommunikatsiooni-
juht

Eesti Psühhiaatrite Seltsi juhatuse liige ja psühhiaater Peeter Jaanson nentis, et inimene tajub oma vaimset seisundit päris hästi. „Kui tunned, et su vaimse tervisega on midagi korrast ära, siis suure tõenäosusega on sul õigus. Näiteks minu poole pöörduvate inimeste sagedasemad kaebused on sellised: ma ei tule enam oma eluga toime, tunnen süüepiinu, et teen asju valesti, olen muutunud närviliseks ning karjun põhjusega oma laste ja teiste pereliikmete peale, uni on häiritud, olen pinges ja ärevil. Need sümptomid viitavad sellele, et võiks küsida nõu,“ soovitas Jaanson.

Peeter Jaanson nentis, et lõviosa psüühikahäiretega patsientidest moodustavad ärevuse ja depressiooniga patsiendid. „Neid loetakse sellisteks psüühikahäireteks, mille puhul esmane ravi antidepressandiga tagab edu kahel kolmandikul juhtudest. See tähendab, et need inimesed paranevad, kui alustada õige raviga õiges annuses ning ravida piisavalt pika perioodi jooksul. Ülejäänutega pole olukord nii lihtne, nad vajavad kliinilise psühholoogi tuge ja psühhoteraapiat,“ kirjeldas Jaanson.

Ühtlasi rõhutas Jaanson, et varane abiotsimine on väga oluline seetõttu, et inimene ei harjuks oma psüühikahäirega ega hakkaks seda pidama oma loomuse osaks. „Mida kauem ravimata häire kestab, seda rohkem see inimesel kinnistub, ta samastub selle häirega. Siis on abi osutamine kallim ja keerulisem.“

Kelle juurde esmalt visiidile?

Laialt on levinud arvamus, et vaimse tervise mure korral peab esmalt pöörduma psühholoogi või psühhiaatri poole, kuid tegelikult ei pea nemad olema sugugi esimesed abiandjad. Kliiniline psühholoog ja Tervisekassa partner-suhtluse osakonna spetsialist René Randver rõhutas, et igasuguse tervisehäda korral tasub kõigepealt pöörduda perearsti või -õe poole või helistada perearsti nõuandelefonile 1220. „Julgustan seda tegema, sest aina rohkem perearste oskab vaimse tervise teemal nõu anda ja jõuda esmase diagnoosini, samuti saavad nad konsulteerida psühhiaatritega,“ selgitas Randver. Ka veebileheküljel peaasi.ee on tänuväärne abimaterjal, sest seal saab lisaks

nõuannete lugemisele täita mitmesuguseid vaimse tervise küsimustikke, näiteks emotsionaalse enesetunde küsimustik, tööstressi ja koolistressi test jne. Kui vastused viitavad mingisugusele psüühikahäirele, siis ongi see märk sellest, et võiks ühendust võtta perearsti või -õega.

Klaabu teeb abi kättesaadavamaks

Selleks, et psühhiaatrite ja perearstide koostööd tõhustada ning seeläbi parandada vaimse tervise abi kättesaadavust, kutsus Eesti Psühhiaatrite Selts 1. oktoobril 2021 ellu Klaabu projekti.

Eesmärk on saavutada õigesti organiseeritud patsiendi teekond perearsti ja -õe ning psühhiaatri vahel, kuna just nemad töötavad paljude psüühikahäirete, sh ärevuse ja depressiooni ravimisel üheskoos. Projektiga alustati viies Kagu-Eesti maakonnas, 2022. aasta suvel lisandus Pärnumaa ja sügisel Viljandimaa. Järgmise paari aasta jooksul tahetakse laiendada Virumaale ja mujale Põhja-Eestisse, samuti võtta fookusesse laste ja noorukite vaimne tervis, sest seni on Klaabu keskendunud täiskasvanud patsientidele.

„Vaimse tervise probleeme on sadavõrd palju, et psühhiaatrid kõiki aidata ei suuda. Klaabu eesmärk on parandada perearstide ja psühhiaatrite koostööd, et patsient saaks õigel ajal õige spetsialisti juurde. Kerge ja mõõduka

Psühhiaater Peeter Jaanson rõhutas, et vaimse tervise murede korral on varane abiotsimine väga oluline ka seetõttu, et inimene ei harjuks oma psüühikahäirega ega hakkaks seda pidama oma iseloomu osaks. Foto: Kristjan Teedema / Postimees Grupp / Scanpix

psüühikahäirega inimesed peaksid saama esmast abi just perearstilt või -õelt,” rõhutas Jaanson.

Oma patsiendi aitamiseks saab perearst psühhiaatriga kokku leppida e-konsultatsiooni, aga kiiretel juhtumitel, kui abivajaja istub perearsti kabinetis ja too tunneb, et oleks kohe psühhiaatri nõu vaja, siis võib ka helistada. „Kui toetame perearste ja aitame neil teadmisi värskendada, siis hakkame perearstidega järjest enam n-ö ühist keelt

rääkima, perearstil kaob hirm ise ravi alustada, sest ta teab, et saab alati psühhiaatriga nõu pidada,” kirjeldas Peeter Jaanson perearstide ja psühhiaatrite koostööd. Võrus töötav Jaanson saab oma kogemusest kinnitada, et Klaabust on tõesti kasu olnud. „Kontakt perearstide ja -õdedega on oluliselt paranenud: tehakse palju rohkem e-konsultatsioone, samuti helistatakse, et küsida nõu

nii ravi kui ka korraldusliku poole kohta. Nii et kokkuvõttes jõuavad patsiendid kiiremini abiandjateni,” sedastas Peeter Jaanson.

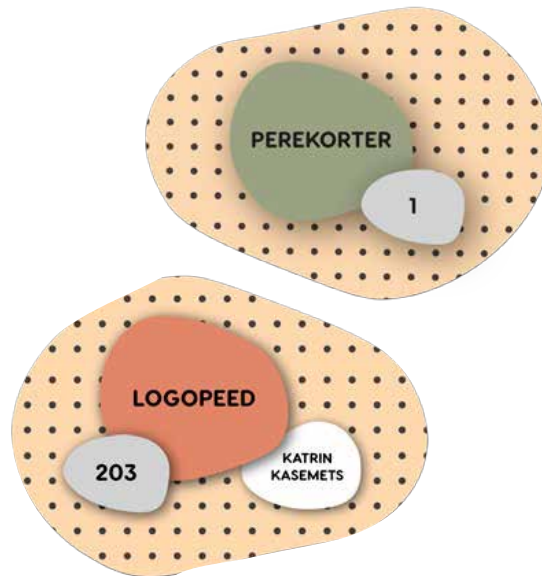
Kaugeltki mitte viimase aja trend

Psüühikahäired on esinenud kogu aeg, lihtsalt praegu osatakse neid rohkem märgata ja ka teadmisi on enam. „Mõnda aega tagasi arvati, et aktiivsus-tähelepanuhäire (ATH) on lastehaigus ja täiskasvanuks saades see möödub. Nüüd on teada, et paljudel ATH diagnoosiga lastel ei kao ATH ka täiskasvanuks saades,” mainis Peeter Jaanson.

René Randver nentis, et üks põhjus, mis vaimse tervise teemal aina rohkem räägitakse, on meid ümbritsev keskkond. „Ühiskonnas on majanduse keerulise olukorra ja Ukraina sõja tõttu palju ärevust ja stressi. Inimeste vastupanuvõime stressile on väga erinev, aga stressiga hakkamasaamise oskusi on võimalik õppida,” kinnitas Randver ja jagas ka soovitusi. „Ole füüsiliselt aktiivne, toitu mitmekülselt ja tervislikult, maga korralikult, suhtle teiste inimestega, otsi positiivseid emotsioone. Kui mõtled neile teemadele aeg-ajalt sellest vaatenurgast, kuidas saaks mõnes valdkonnas midagi enda heaks veidi rohkem teha – sest kõike polegi võimalik sajaprotsendiliselt täita –, siis on päris hästi.”

Abiks vaimse tervise eest hoolitsemisel

- Veebilehelt www.peaasi.ee leiab kasulikke nõuandeid vaimse tervise turgutamiseks ja võib täita mitmesuguseid küsimustikke oma vaimse tervise olukorra väljaselgitamiseks. Samuti saab vaimse tervise spetsialistilt veebi vahendusel nõu küsida.
- Eraldi materjalid on ettevõtetele, kes soovivad oma töötajate vaimset tervist toetada. Vaata lähemalt www.peaasi.ee/materjalid-ettevotted. ■

Tallinna Lastekodu majajuht / uksestide kavand. EKA disaini ja innovatsiooni tudengite rühmatöö.

Millist väärtust saab ettevõtjatele luua ülikool?

Eesti Kunstiakadeemia koostööst ettevõtete ja avaliku sektori asutustega on sündinud nii mõnedki uuenduslikud teenusedisaini lahendused ja tooted. Kunstiakadeemia disainiteaduskonna dekaan Ruth-Helene Melioranski räägib lähemalt uusimast programmist nimega Laetus.

Mida kujutab endast Laetus?

Meil on koostöö nii ettevõtete kui ka avaliku sektori asutustega, näiteks Tallinna linnavalitsuse, Tallinna Lastekodu ja Põhja-Eesti Regionaalhaigla kestnud juba aastaid, aga Laetus sai alguse möödunud aasta sügisel. Laetus on terviklik programm, kus korraga tegeleme mitme partneri arendusküsimustega ja kogu koostöö on senisest oluliselt paremini kureeritud nii EKA kui ka partneri jaoks. Koostöö eesmärk on teha meie partnerite jaoks midagi, mida veel olemas ei ole – meie uus disainipölvkond pakub laiahaardelisi uusi ideid vastavalt lähteülesandele. Ootame programmi teemasid, kus lõpptulemus ei ole ette defineeritud, vaid soovitakse uusi ideid ja ootamatuid lahendusi. Samas kui tahetakse mingi olemasoleva asja vormistamist, näiteks on konkreetne disainiülesanne uue logo või pakendi loomiseks, siis selleks on disainibürood, mitte meie.

Kuidas Laetuse programm toimib?

Alguses korraldame partneritega töötoa, kus spetsiifilisi meetodeid kasutades mõtleme läbi, mida algav projekt ettevõttele

EKA interaktsioonidisaini tudengid töötamas elukindlustusseltsi INVL ülesande kallal. Foto: Valdek Laur

jaoks tähendab ja mida ettevõtte võiks saada, mis on tema ambitsioon või muutujad, mis ettevõtet nähtavas tulevikus mõjutavad. Selle põhjal saab paika konkreetsem kava, kuidas programm iga konkreetse partneri jaoks kujuneb. Alguses me kindlasti tahame hästi palju oma partnerist ja tema valdkonnast teada – millega peame arvestama, mis on seni tehtud. Sõltuvalt ülesandest on lisaks valdkonnast arusaamisele tähtis ka kasutajaüra. Võime koolis teha uusi kasutajakogemuse analüüsi, et selle pinnalt vaadata, mis võiksid olla partneri tulevikustsenaariumid, uued tooted või teenused, aga ka võimalused olemasoleva toote-teenuse ümberdisainimiseks.

Meil valitakse kursused, kus moodustatakse tudengitest tiimid, kes koos partneriga töötavad. Vähemalt kord kuus on ettevõttel vaja aega ja ressursi, et anda tööle kriitilist tagasisidet, kuid programmi alguses kindlasti rohkem. Programm lõpeb jaanuaris, kus näidatakse ja tutvustatakse lahenduse maketti või prototüüpi, mis selle koostöö raames tehti, ka avalikkusele.

Rääkige palun mõnest valminud projektist lähemalt.

Üks pikemaajalisemaid projekte on meil olnud koos Põhja-Eesti Regionaalhaigla (PERH). Oleme teenusedisaini projektides haigla välja pakkunud uudseid patsiendi teekondasid, millega haigla on väga rahul olnud. Näiteks päevakirurgia osakonna töö oli juba varem väga efektiivselt korraldatud, kuid meie tudengite lahendus vaatas selle toimimist patsiendi kogemustest lähtuvalt ning uue teekonna disaini põhirõhk oli patsiendi jaoks inimliku kontakti ja toimuvast arusaamise loomine. PERH muutis selle põhjal pakutava teenuse etappide järjekorda ja nüüd näiteks on füsioteraapia enne lõikust, mis võimaldab karkudega käimist õppida enne jalalõikust ehk enne, kui karkudega kõndimist on päriselt vaja. Eelnevalt pidid patsiendid operatsiooni eel lihtsalt ootama, kuid nüüd on see aeg mõtestatumalt sisustatud.

Ülemiste City tänavaruumi jaoks töötasid tudengid välja kunstiprojekti, mitmest tööst valis Ülemiste City välja projekti „Sinilind“. See on suur, tehnoloogiline metallrõngas, millega tekkis tänavapilti vaatekoridor. Väiksem rõngas sinilinnuga jääb vaatekoridori otsa.

Estoplast kui vana traditsioonidega bränd pöördus meie poole, et arutleda,

mida tähendab valgusti uuel ajastul, 21. sajandil. Üks tootedisaini tudengite tiim tegi projekti käigus vetikatest tehtud bioplastist (materjali arendasid nad ise) lambikuplid. Estoplasti lampidega mindi ka Stockholmi mööblimessele ja oldi uute disainidega kohe rahvusvahelisel areenil. Projekt andis teadmise, et tudengid ei tee lihtsalt sahtlisse oma asju.

Koostööd oleme teinud ka Tallinna linnavalitsusega. Üks rühm üliõpilasi uuris, mis on aeglane turism ja kuidas linna jätkusuutlikkus turismi mõjutab. Teine tiim lõi visittallinn.ee platvormile mängu prototüübi, kuidas tänapäevane noor turist, kes pool aega veedab telefonis, siiski leiaks üles muuseumid ja vaateplatvormid. Meie ülesanne oli leida viise, kuidas turisti keskkonnaga paremini ühildada ja suunata ta teistsugust infot tarbima.

Kui mõni ettevõtte tahab teiega koostööd teha, siis kuidas seda alustada?

Ettevõtjad võivad ühendust võtta meie ettevõtlusspetsialistiga, et me saaksime üksteist ära kuulata ja koostöö üle mõtteid vahetada. Mõnikord võib koostöö saada küpseks alles aastate pärast. Koostöövorme on kindlasti teisigi kui Laetus. Me toimetame väga erinevatel disainiväljadel: teenusedisaini, digitaalne disain, tootedisain, graafiline disain, moedisain, samuti loome kunsti avalikku ruumi.

Me teame, et EKA-st tuleb palju uusi ideid. Teame, et kui ettevõtte on andnud alginfo, siis tudengid tegutsevad edasi, püüdes rikastada seda mänguväljakut, kus ettevõtte toimetab. Siin ongi pidev koostöö partneriga oluline, sest kriitiline tagasiside annab tudengitele täpsemaid juhiseid partneri võimalustest ja huvidest. Partnerid on seni väga kõrgelt hinnatud inspiratsiooni, mida nad tudengite tööprotsessis välja käidud ideedest on oma igapäevatoetuses juurde saanud.

Samas kui me teame juba ette, et tahetakse piltlikult öeldes uut samasugust kasti, nagu juba olemas, lihtsalt natukene kõrgemat, siis see ei ole piisavalt põnev. Me tahame, et tulemus oleks innovatiivne, selline, mis paneks silmad särada nii partneril kui ka meil. Seetõttu me ei saa ette öelda, mis see lõpptulemus täpselt on, sest eesmärk ongi luua midagi, mille peale varem ei osatud mõelda.

Me tahame, et tulemus oleks innovatiivne, selline, mis paneks silmad särada nii partneril kui ka meil.

SVEN JÜRGENSON

Elukindlustusseltsi INVL investeringute juhtimise ja elukindlustusgrupi filiaali juht

Meie koostöö EKA-ga sai alguse pooljuhuslikult ühe meie töötaja kaudu, kes oli Laetuse programmist kuulnud. Koostöö ülikoolide ja üliõpilastega on suund, millesse meie ettevõtte on alati uskunud ja usume jätkuvalt. Pärast esimest kohtumist saime aru, mis meid ees ootab, ja idee tundus meile põnev. Siiski, olles kristalselt aus – ega meil alguses liiga suuri ootusi tulemustele polnud. Küsimärk oli asjaolu, et kuidas panna ühte usutavas lausesse investeerimis- ja kindlustusäri ning EKA ja (teenus)disaini tudengid, kes hakkavad seda kõike uueks ja paremaks looma.

Tagantjärele mõeldes võin julgelt väita, et alahindasime noori talente, ning julgen soovitada, et ei ole valdkonda, mida teenusedisaini põhimõtteid kasutades poleks võimalik veel nutikamaks ja kasutajasõbralikumaks muuta. Ise iga päev valdkonna sees olles ei märka asju, mis vajaksid muutmist just kliendi seisukohast.

Tudengid võtsid meie teenuse piltlikult öeldes molekulideks lahti, küsisid iga üksiku tüki vajalikkuse kohta detailseid küsimusi, võrdlesid parimaid praktikaid üle maailma ja panid siis terviku uuesti kokku. Tulemused olid üllatavalt sisukad ja professionaalsed. Küsimused, mida noored töö käigus esitasid, olid erakordselt väärtuslikud ja juhtisid meie tähelepanu asjadele, mis vajavad muutmist, aga mida me kas ei ole osanud või soovunud seni muuta.

Hästi tore oli kogeda, et tudengid, kes meie valdkonnaga tööle hakkasid, olid sisuliselt ilma igasuguse varasema kogemusega ja hästi erineva rahvusvahelise taustaga. Mitmekesisus selle kõige ehedamas ja särasilmsemas versioonis! Kuigi iga rühm tudengeid on unikaalne ja kordumatu, siis sellele vaatamata julgen kõnesolevat koostööd soovitada. Juhendajad, kes programmi koos hoiavad, on oma ala profid ja usun, et see tagab väljundi kõrge kvaliteedi ka tulevikus.

MARGIT RANDARU

Tallinna Lastekodu arendus- ja kvaliteedijuht

Tallinna Lastekodu osales Laetuse programmis sooviga leida sobiv lahendus Sõpruse pst 248 hoone viidasüsteemile. See oli värskest renoveeritud ja invakohandusega hoones osutatakse eri teenuseid. Suur osa kasutajatest on erivajadusega ja majas käib ka palju külastajaid (näiteks teraapiakeskuse kliendid), kuid mitme korpusega majas on võrastel keeruline orienteeruda. Selle parandamiseks oli vaja selget viidasüsteemi ja/või majajuhti, et peauksest sisenedes oleks igähele selge, kuhu edasi minna. Kuna suur osa selle maja lastest ei oska lugeda, vaid mõistavad pigem visuaalset keelt, oli vaja lahendust, mis oleks hästi mõistetav ka nende jaoks. Viidasüsteem oli samuti vajalik hoovialal, kus on mänguväljakud väikelastele ja liikumispuudega lastele, teraapiaaiaid jm.

Projekti tulemusena saime hoonele kaks lahendust: majajuhi kontseptsiooni ja graafilised lahendused. Koostöö tudengitega oli meie jaoks silmi avardav, rõõm oli kogeda, millise pühendumusega ja hoolivusega tudengid meie maja laste ja noorte vajadusi silmas pidades tööd tegid. Mõlemal lahendusel oli häid ideid, mida planeerime ellu viia. ■

Tantsusammul kevadesse!

Fotod: Erlend Štaub ja Kalev Lilleorg

Kaubanduskoja kauaoodatud kevadball toimus 6. mail Tartus Vanemuise Kontserdimajas, kus saime osa meelelahutusprogrammist, maitsvast õhtusöögist ja suurepärasest seltskonnast. Tantsuks mängis Estradiraadio koos solistide Jüri Pootsmanni ja Nele-Liis Vaiksooga. Õhtut juhtis Reimo Sagor. Külalised said vaadata ka tantsutrupi Viva la Divas särtsakast tantsuetteastet ning rõivaste disaini ja tootmisega tegeleva Franz Raveri moeetendust. Huvilised said tutvuda Veiniekspressi veinivalikuga ning kuulda põnevaid lugusid veinide päritolu ja ajaloo kohta.

^ Margarita ja Jüri Ross tantsupõrandal.

> Kaubanduskoja töötajad Merit Fimberg-Espuch (sinises kleidis) ja Liisi Kirschenberg abikaasadega.

Franz Raveri moe-show.

^ Estradiraadio orkester ning solistid Jüri Pootsmann ja Nele-Liis Vaiksoo töid rahva tantsupõrandale.

^ Kaubanduskoja peadirektor Mait Palts abikaasaga torti serveerimas.

^ Elle ja Matti Pukari ning Krista ja Anton Pärnapuu lõbusalt aega veetmas.

^ Kaubanduskoja turundusdirektor Kaur Orgusaar hoiab käes koja logo, tema kõrval koja projektijuht Anneli Perne.

Ühiselt uutele turgudele!

Kutsume ettevõtteid osalema projektis „LEF Network Azerbaijan“, mille eesmärk on aidata ettevõtetel siseneda Aserbaidžaaani turule ning suurendada Eesti, Läti ja Soome võimalusi koostööks Aserbaidžaaani ettevõtjatega.

Projekti tegevused, milles ettevõtted osaleda saavad:

- Äriviisiidid Aserbaidžaaani: kokku korraldatakse projekti jooksul kuus visiiti, millest esimene toimub juba 2023. aasta oktoobris. Visiidi käigus korraldatakse ettevõtetele B2B-kohtumised potentsiaalsete äripartneritega ja põnevad külastused kohalikesse ettevõtetesse.
- Lisaks äriviisiidile on plaanis tutvustada Kesk-Läänemere piirkonna võimalusi Aserbaidžaaani ettevõtetele, korraldades Bakuus mitmesuguseid üritusi.
- Aserbaidžaaani ettevõtete esindajad külastavad Eestit, Lätit ja Soomet. Kokku korraldame 2024. ja 2025. aastal kolm visiiti. See on hea võimalus näidata oma potentsiaalsetele äripartneritele, mis võimalused meil on.

LIISI KIRSCHENBERG
kaubanduskoja
eksporditeenuste
koordinaator

Tasub teada

Projekt „LEF Network Azerbaijan“ algas 1. märtsil 2023 ja kestab kuni 28. veebruarini 2026. Projekti partnerid on Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Läti Kaubandus-Tööstuskoda ja Soome Satakunta rakenduskõrgkool ning seda kaasrahastatakse Euroopa Liidu Interreg Kesk-Läänemere programmist.

Oma ettevõtte osalemissoovist anna teada Liisi Kirschenbergile liisi@koda.ee.

- Veebiseminarid Aserbaidžaaani ärikeskkonna ja -kultuuri, maksusüsteemi ja muude oluliste teemade tutvustamiseks.
- Individuaalne nõustamine ja turule sisenemise plaan.

Kes saavad osaleda ja mida on tarvis osalemiseks teha?

Osalema on oodatud ettevõtted eri sektoritest, näiteks IKT, targa linna lahendused, haridustehnoloogiad, meditsiin, keemiatööstus, rohetehnoloogiad, kuid välistatud pole ka muude sektorite ettevõtted, kui on huvi alustada eksporti Aserbaidžaaani.

Osalevad ettevõtted ei pea osa võtma kõigist projekti tegevustest, sest me koostame individuaalsed plaanid, kuidas ja mis mahuks oleks vaja soovitud tulemuste saavutamiseks teha ning millised visiidid ja seminarid oleksid kõige asjakohasemad. ■

Ühisfoto projekti esimesel kohtumisel Riias 2. mail 2023. Foto: Läti Kaubandus-Tööstuskoda

Eesti toidutootjad paotasid ukse Lõuna-Koreasse

Korea rahvusassamblee esindaja Hyun-Young Shin, Eesti regionaalminister Madis Kallas, Eesti suursaadik Sten Schwede ja „Eesti aasta kokk 2022“ Helena Vallimäe.

MAAELUMINISTEERIUM

taste estonia

MERIT FIMBERG-ESPUCH
kaubanduskoja
projektijuht

Regionaalminister Madis Kallas oli 31. maist 2. juunini visiidil Lõuna-Koreas, kus teda saatis Eesti Kaubandus-Tööstuskoja äridelegatsioon toidu- ja joogitootjate esindajatest.

Lõuna-Korea on Eesti jaoks üks prioriteetsetest sihtkohtadest. 2020. aastal avati Eesti saatkond ja 2023.

aastast on saatkonna juures avatud ka maailma esimene Eesti ettevõtluskeskus, mille eesmärk on abistada Korea partnereid otsivaid Eesti ettevõtjaid ja vastupidi ning tutvustada Eestit kui perspektiivikat turismi- ja investeringute sihtkohta. Lisaks saab ettevõtluskeskuse ruumides korraldada Eesti tooteid tutvustavaid üritusi, videositlusi ja näitusi.

Tutvustati me toidukultuuri

Visiidi käigus kohtus minister rahvusassamblee esindaja Hyun-Young Shiniga, kes on ühtlasi Eesti sõprusgrupi esinaine, ning Byung Hoon So'ga, kes on põllumajandus-, toidu-, maaelu-, merendus- ja kalanduskomisjoni esimees. Arutlusele tuli kahepoolsete kaubandussuhete arendamine Eesti ja Lõuna-Korea vahel ning toiduvastustuskindlus kriiside ajal.

Visiidi ajal toimus ka Eesti toidukultuuri tutvustav kõrgetasemeline vastuvõtt, kus osales üle saja Lõuna-Korea toidusektori, äriühingonna, avaliku

sektori ja meedia esindaja. Vastuvõtul pakutud road valmistasid „Eesti aasta kokk 2022“ Helena Vallimäe ja „Aasta kokk 2021“ Ivan Derizemlja, selleaastane Bocus d'Or'i kandidaat. Oma avakõnes avaldas Eesti suursaadik Sten Schwede rõõmu selle üle, et diplomaatilised suhted kahe riigi vahel on tugevnenud, mida näitab ka esimene ministri külaskäik Koreasse pärast saatkonna avamist.

Põnevate toodete ootel

Visiidi osales kaheksaliikmeline äridelegatsioon: E-piim, Yook Production, Shroomwell, Organic Estonia, Nordic Vitamins, Freezedry, PRFoods ja Saidafarm.

E-piima juhatuse esimees Jaanus Murakas tõi välja: „Veendusime visiidi käigus, et Korea on Eesti toidutootjate jaoks kiiresti arenev ja modernne turg, tarbija ootab uusi põnevaid tooteid, mis

Toidumessil Seoul food and Hotel pakkus Eesti ühisstendil korealastele Eesti maitseid seitse toidu- ja joogitootjat. Fotod: EAS-i ja KredExi ühendasutus

on pärit puhtast keskkonnast. Väga teretulnud on ka see, et Eestil on nüüd Koreas saatkond, mida ettevõtte saab kasutada ärikohtumiste läbiviimiseks. Eesti ettevõtetel on vaja laiendada teiste Aasia turgudele, et eri poliitiliste kriiside korral leida uusi äri võimalusi.”

„Korea turg oma uudishimuga uute toodete vastu annab võimaluse Eesti innovaatilistele toidutootjatele. Turg ja huvi on suur,“ kommenteeris Katre Kõvask Yook Productionist.

„Visiidi käigus räägiti Eestist kui tugeva mahemajandusega riigist, nüüd on aeg see ka realiseerida,“ mainis Siiri Lehtmets, Organic Estonia tegevjuht.

Samal ajal toimus Seouli toidumess Seoul Food and Hotel, kus oli esimest korda EAS-i ühisstendil väljas seitse Eesti toidu- ja joogitootjat: Saku Õlletehas, City Cider, Coffee Crystal, Astelpaju Eksport, Eesti Pelmeenitööstus, Balsnack, Chocolala. ■

Turismivaldkond rohetuulte pöörises

HELE LÕHMUS
Tallinna Strategia-
keskuse ettevõtlus-
teenistuse
turismiarenduse
projektijuht

Kust algab ja lõpeb turism? Algab igast kodukülast ja korras teelõigust, jahust ja leivast pagaritöökoja ahjus ning lõpeb sadamas või lennujaama pagasilindi juures vilkuvaid reklaamtahvleid jälgides. See on nagu Goldbergeri masin, mis on läbi põimunud ühiskonnas üksteist mõjutavatest, tõukavatest ja tõmbavatest jõududest.

Luues võimalusi meile, eesti-
maalastele, loome võimalusi
välisküllastajatele. Suur
väärtus on välisküllastajate
kulutused, mis on oluline
tulu nii ettevõtetele kui ka riigile. Oleme
35 aasta jooksul suutnud luua suure-
pärase süsteemi, kuhu on panustatud
kõigi selles sektoris töötavate inimeste
ajaressurssi, samuti Eesti ja Euroopa
Liidu maksumaksjate raha ning patt
oleks kogu tehtud tööd kõrvale visata.
Kuigi koroonapandeemia andis karas-
tava äratuse, oli see meist sõltumatu
kriis. Kipume unustama, et piiramatuna
tundunud ressursid maakeral hakkavad
lõppema¹ ja praegu on kõige suurem
väljakutse võime nendega kohaneda.

Ilmselt ei ole enam kedagi võimalik
üllatada keskkonna- ja kliimateemadest
rääkides, tihti viiakse jutt aga sujuvalt
teistele, maisematele küsimustele. Kas
põhjuseks on teadmatuse, huvipuuduse
või ükskõiksus? Vaiksel, aga visalt on
turismiettevõtjatele ligi hiilimas tead-
mine, et mitte kas, vaid millal saavad
meile küllastajad, kelle keskkonnatead-
liku käitumise põhimõtted annavad
silma ette ettevõtja senisele teenusele².

**Mitte kas, vaid millal
saavad meile
küllastajad, kelle
keskkonnateadliku
käitumise põhimõtted
annavad silma ette
ettevõtja senisele
teenusele?**

Neid kliente võib olla märksa rohkem,
kui ettevõtjal on ressursi nende
teenindamiseks. Uuringud tõestavad,
et tulemuseks on pettunud tagasiside
sotsiaalmeedias, mis langetab teenuse-
pakkuja reitinguid, ja klient on igave-

seks kaotatud (halvemal juhul naabrist
konkurendile)³. Mida siis teha?

End saab tasuta koolitada

Ressursid on alati jaotunud ebavõrdse-
lt, nende hulka kuuluvad lisaks rahale
ka teadmised ja oskused. Keskkonna-
teadlikkuse konsultatsioonid on kallid,
mistõttu on keskkonnavalaste oskuste
teemaline nõustamine kättesaadav
vaid vähestele ettevõtetele. Teadlike
spetsialistide puudus ses valdkonnas
on viinud selleni, et väikese ja keskmise
suurusega ettevõtted ei saagi sellised
rahalisi väljaminekud teha. Õnneks on
siinkohal abi riiklikest programmidest,
mis ulatavad kätte just neile. Näiteks
EAS / Visit Estonia Green Key märgise
taotlemiseks on koostatud seitsmest
alamvaldkonnast koosnev koolitus

Reidi tee promenaadi eesmärk on avada Tallinn merele ja anda inimestele võimalus mere ääres aega veeta. Foto: Kaupo Kalda

tsükkel, mis tutvustab detailideni vee-, toidu-, energia- ja ettevõtte keskkonnamajutuse süsteemide põhimõtteid majutus-, toidustus- ja meelelahutussektorile⁴. Teadmiste omandamine ei maksa kuni aastani 2024 sentigi, vaja on vaid panustada oma aega ja olla motiveeritud. Lisandväärtuseks auditooriumis viibivad kolleegid, partnerid ja konkurendid, kes sammukese ees või taga ning kellega korraaks võiks „leivad ühte kappi panna“. Igasugune kogemuse jagamine on oluline, võib-olla

Tallinnas Veskimetsas asuv Põhukabel meelitab nii tolmeldajaid kui ka inimesi. Foto: Jelena Rudi

ei olegi kõike võimalik oma ettevõttes rakendada, kuid leidliku mõtteviisi juurutamine aitab kindlasti sobival hetkel uuendusi läbi viia.

Mida annab Green Key märgis?

Alati küsitakse, mis ma sellest märgisest saan? Märgis ja märgisega seotud tegevuste kommunikeerimine annab selge eelise, kuidas võiks potentsiaalse reisihuvilisele oma eelistest märku anda. Ei ole üllatus, et reisi eesmärgi ja sihtkohas huvipakuva programmi paneb inimene kokku iseseisvalt, internetis kodulehekülgi sirvides (tulevikus ChatGPT-le käsku andes). Sellegi trendi vastu ei ole vastumürki. Mistõttu on eriti oluline oma tegevusega silma jääda ühtviisi esinduslikult nii portugallasele kui ka sloveenlasele.

Euroopa Liit, sealhulgas Saksamaa, kulutab järgmistel aastatel miljardeid, et korrastada oma raudteede võrgustikku ja renoveerida ronge, et keskkonnateadlik reisija võiks Mandri-Euroopas lennureisi asemel eelistada süsinikuneutraalsemat reisimisviisi. Kas te olete selle reisija jaoks atraktiivne ja ootate teda külla? Kas te olete oma juuniõhtuse suitsusauna kuulutuse postitanud huvilistele mõeldud portaalidesse? Kui ei,

siis vähemalt Puhka Eestis andmehaasis peaks see kindlasti olema olemas.

Leige suhtumine vastutustundlikkusse

Märgise kommunikatsioon on seega sama oluline kui märgise saamise protsess. Tihti kuuleme ka seda, et ma juba teen kõike väga vastutustundlikult ja keskkonnasäästlikult. Kui ettevõtja seda mitte kellelegi ei kuuluta, siis mitte keegi ei saa sellest teada. Kui me juba puudutasime siin Euroopa Liidu investeeringuid, siis tuleks kindlasti mainida, et peagi hakkab riigi- ja kohalike omavalitsuste hangetesse ilmuma klausleid, mis eeldavad pakumist esitaval ettevõtetel keskkonnamajutuse standardite juurutamist ja märgiseid. Suurtelt ettevõtetelt nõutakse lisaks ka ISO sertifikaadi olemasolu või vastutustundliku ettevõtluse indeksis osalemist. Tegemist on CSR-i (*corporate social responsibility*) põhimõtetega, mis ettevõtjatele juba ammu tuttavad. Millegipärast on kõik vastutustundliku ettevõtlusega seotu saanud turismiettevõtjalt aga aegade jooksul leige vastuvõtu. Olukord on märkimisväärselt paranenud hotelli- ja restoranivaldkonna ettevõtjate seas. Kusjuures eeskujulikel ettevõtjatel läheb hästi ja süsteemselt töötaval juhtkonnal on ka personali juhtimisel (ja motiveerimisel) suur eelis.

Külastajate-reisijate harimist ei saa aga jätta ainult hotellide ja restoranide olule. Hiljuti avaldas Visit Estonia turismiettevõtjatele enesehindamise ankeedi, mille eesmärk on motiveerida ettevõtjat kaasa mõtlema ja nuputama, milliseid tegevusi juba praegu tehakse ning mida saaks veel teha, et märgiste saamist lihtsustada⁵. Tegemist on kasuliku tööriistaga, mis aitab sõnastada sõnumeid lõpptarbijale.

Lõpetuseks koostööst – ajalooliselt läheb koostöö ja ühistegevuse juurutamine väga visalt ja aeglaselt. Viimast hea näide on majutusettevõtete ning Eesti Hotellide ja Restoranide Liidu kiire mobiliseerumine võitluseks käibemaksu tõusu vastu, et säiliks ekspordi põhimõtetest lähtuv turismimajanduskeskkond. Majanduse tsükliline ja poliitiline areng on viinud meid tupikusse. Kõigil turismimajanduses töötavatel inimestel tuleks suuremate ja jätkusuutlikumate valikute nimel teha koostööd, et kujundada nii meie sihtkoha kui ka turismiettevõtluse kestlik kuvand ja hea maine. ■

¹ Küsimused uuringu ja raamatu „Kasvu piirid“ kohta. <https://roomaklubi.com/2022/12/03/kusimused-kasvu-piirid-kohta/>

² Booking.com. Sustainable travel report 2023. <https://www.gstcouncil.org/booking-com-2023-sustainable-travel-report/>

³ Corporate social responsibility and sustainability in the tourism sector: A systematic literature review and future outlook. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/sd.2258>

⁴ <https://www.puhkaeestis.ee/et/turismiprofessionaalile/koolitused-seminarid-ja-konverentsid/green-key-3-koolitussari-turismiettevotetele>

⁵ Kestlik teenus. <https://www.puhkaeestis.ee/et/turismiprofessionaalile/tootearendus-ja-kvaliteet/kestlik-turismiteenus-kellele-ja-milleks>

Riik plaanib anda ostjale õiguse nõuda müüjalt e-arvet

Rahandusministeeriumi algatusel tahetakse anda raamatupidamiskohustuslasele seadusest tulenev õigus nõuda kauba või teenuse eest tasumiseks müüjalt e-arve esitamist. Ühtlasi toimub üleminek ühtsele Euroopa e-arvete standardile. Kaubanduskoda on seisukohal, et muudatus võib tuua väikeettevõtetele kaasa kulude ja koormuse kasvu.

IREEN TARTU
kaubanduskoja
jurist

Muudatuste elluviimiseks on Rahandusministeerium koostanud raamatupidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuse. Eelnõu peaks valmima lähikuudel.

E-arvete kasutamist on varemgi soodustatud

Aastate jooksul on toimunud raamatupidamise seaduses hulk muutusi, millega on suurendatud kohustust kasutada e-arveid. E-arveks peetakse arvet, mis on masintöödeldav ehk mis luuakse, edastatakse, kinnitatakse, kirjendatakse ja säilitatakse elektroonilises keskkonnas.

Esmalt tekkis 2017. aastal avaliku sektori asutustele kohustus võtta vastu e-arveid. Kui ettevõtted soovisid e-arveid esitada, pidi avalik sektor võimaldama nende vastuvõtmise. Aastal 2019 muudeti taas raamatupidamise seadust, millega sooviti anda hoogu e-arvete kasutamisele. Muudatuse kohaselt pidid kõik Eesti ettevõtted, kes osutasid teenust või müüsid kaupa avalikule sektorile, esitama avalikule sektorile e-arve. Muudatusi on põhjendatud sellega, et paber- ja PDF-arved on kulukad ning nende töötlemine aeganõudev. Lisaks sooviti, et riigi raamatupidamine saaks üle minna ühele arvete töötlemise süsteemile.

Innustatakse e-arvete kasutamist erasektoris

Kehtiv raamatupidamise seadus ei näe ette kohustust, et e-arveid tuleb kasutada erasektori tehingute puhul, kuid seaduseelnõu väljatöötamiskavatsuse kohaselt on riigil

Riik ei peaks e-arvetega seonduvat üle reguleerima ja sekkuma seadustega nende kasutuselevõtmisse.

soov reguleerida e-arvete kasutamist ka erasektori ettevõtete omavaheliste tehingute puhul. Riik soovib seadusesse viia põhimõtte, mille kohaselt võivad kõik äriregistris e-arve vastuvõtjana registreeritud ostjad nõuda kauba või teenuse osutamisel teiselt raamatupidamis-kohustuslaselt e-arvet. E-arvete vastuvõtjaks ei pea ettevõtte end ise registreerima, sest vajalikud andmed jõuavad registrile operaatorteenuse pakkujatel automaatselt. Seega kaob Rahandusministeeriumi plaani kohaselt seadusest kohustus esitada e-arveid avalikule sektorile ja edaspidi tuleb e-arveid esitada juhul, kui e-arve vastuvõtjana registreeritud ostja seda nõuab.

Sellise muudatusega ei rakendata otsest sunnimeedet, kuid ostjast e-arvete vastuvõtjatele antakse võimalus nõuda teiselt poolelt e-arveid. Muudatuste eesmärk on e-arvete vaba-tahtliku kasutuselevõtu soodustamine.

Muudatused ei pruugi väikeettevõttele meeldida

Kaubanduskoda andis ettevõtete tagasisidele tuginedes Rahandusministeeriumile teada, et e-arved on olulised, kuid muudatused võivad endaga kaasa tuua negatiivsed mõjud. Plaanitav muudatus võib panna osa väikeettevõtteid keerulisse olukorda, kasvatades nende kulusid ja koormust. Uus lahendus muudab

e-arved osaliselt kohustuslikuks, kuna e-arve vastuvõtja ehk ostja on ilmselt huvitatud e-arve nõudmisest, kuna selline lahendus on tema jaoks mugavam, ning juhul kui vastaspool e-arveid ei kasuta, peab ta selleks võimaluse leidma.

Rahandusministeeriumile antud tagasisides rõhutasime, et ettevõtetele peab jääma vabadus ise valida, millises vormis arveid soovitakse kasutada, ning selle juures tuleb arvestada, et väikeettevõtetel ei pruugi olla võimalust e-arveid väljastada ja vastu võtta, kuna see nõuab kindlaid tarkvaralahendusi ning kulutusi operaatorteenusele.

Lisaks andsime tagasisides teada, et seaduse tasandil e-arvete kasutuselevõtu reguleerimise asemel on oluline esmalt suurendada väikeettevõtete teadlikkust e-arvete suhtes. Riik ei peaks e-arvetega seonduvat üle reguleerima ja sekkuma seadustega nende kasutuselevõtmisse, kuna praegu on juba paljudel ettevõtetel valmidus e-arvete saatmiseks ja vastuvõtmiseks ning toimub üldine järkjärguline loomulik üleminek e-arvetele. Väikeettevõtjate seas on oluline esmalt suurendada teadlikkust e-arvete kasutamise võimalustest ja sellega kaasnevast kasust, samuti anda praktilisi soovitusi. Selline teavitustöö suurendaks ka väikeettevõtete teadmisi ja huvi e-arvete kasutamise suhtes ning soodustaks ka nende seas üleminekut e-arvetele.

E-arvete standardiks saab Euroopa standard

Kehtiva raamatupidamise seaduse kohaselt peavad ettevõtted esitama e-arve kas Eesti standardi või Euroopa standardi järgi. Eesti e-arve standardi hoidjaks on Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidu e-arvete toimkond. Euroopa standardile vastav e-arve on arve, mis on vastavuses Euroopa Liidu kehtestatud e-arvete direktiiviga. Euroopa e-arve standard aitab lihtsamini välisriikidesse e-arveid saata ja neid sealt vastu võtta ning osaleda ühtsel Euroopa digitaalturul. Seega kehtib praegu paralleelselt kaks standardit ja ettevõtetel on võimalik valida, millise standardi järgi e-arveid vormistatakse.

Lisaks muudatusele, et e-arveid võivad nõuda e-arve vastuvõtjana registreeritud ostjad, soovib ministeerium eemaldada seadusest viite e-arve Eesti standardile. Muudatuste eesmärk on üleminek ühtsele Euroopa e-arve standardile. Üleminek Euroopa e-arvete standardile toimub, kuna Eesti e-arvete standardit enam ei uuendata. Siiski ei tähenda seadusest Eesti standardile viite kaotamine seda, et ettevõtted seda kasutada ei tohi – pooled võivad selle kasutamises alati kokku leppida.

Kirjeldatud muudatuste eeldatav jõustumise aeg on Rahandusministeeriumi plaani kohaselt aasta 2024. ■

Tule kuulama!

Evelyn Soidla räägib piiride seadmisest ka Juhtide Klubis, mis toimub 12. septembril kella 15–17 kaubanduskojas.

Ära lase tööl end kurnata: piiride seadmise kunst

Oled sa kunagi mõtisklenud selle üle, kust jooksevad sinu piirid? Kindlasti tead sa mõnda sellist kolleegi, kes alati on nõus enda heaolu arvelt tegema ületunde, töötab nädalavahetuseti või öösiti ega ütle kunagi ei järgmisele juhi antud ülesandele.

EVELYN SOIDLA
superviisor ja coach

Mis juhtub, kui me pidevalt oma piire eirame ja neid ei kehtesta? Me võime tunda end kurnatuna, läbipõlenuna ja järjest sagedamini pahasena nende inimeste ja olukordade suhtes, mida oleme siiani nautinud.

Millistele piiridele tuleks tööl mõelda ja kuidas neid kehtestada?

1 Füüsilised ja isiklikud piirid. Teavita kolleege oma vajadusest omaette olla, koputa enne kolleegi kontoris sisenemist, paku käepigistust kallistuse asemel või tee lõuna ajal jalutuskäik iseenda seltsis. Teavita kolleegi sellest, kas ja kuidas soovid enda asju laenata, hoidu liigse isikliku info jagamisest.

2 Vaimsed ja emotsionaalsed piirid. Jaga mõtteid, kuidas eelistad tagasisidet saada, keeldu lugupidavalt, kui

keegi sulle oma arvamust peale surub või oma raskete isiklike teemadega sind üle valab. Vajaduse korral delegeeri töö. Aja ja energiaga seotud piirid. Väldi endale liiga paljude kohustuste võtmist, hiline mist või liiga paljude asjade tegemist korraga.

3 Kommunikatsioonipiirid. Loo selged ootused, millal ja kui tihti kontrollid e-kirju, vastad telefonikõnede või osaled koosolekutel.

4 Ülesannete ja IT-ga seotud piirid. Väldi tööga seotud sõnumite kontrollimist väljaspool töoaega. Teavita kolleegi sellest, et sa ei soovi, et video või pilt sinust sotsiaalmeediasse üles pannakse.

Millest alustada?

- Vaata üle oma ametijuhend.
- Säilita positiivsed töösuhted.
- Kasuta mina-sõnu.
- Võta aeg maha.

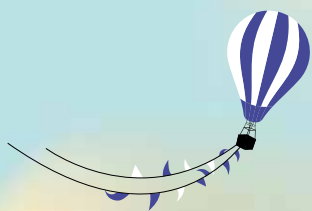
- Õpi ei ütlema.
- Sea selged ootused.

Mis juhtub pärast seda, kui oled oma piirid kehtestanud?

Varu kannatust. Peab arvestama tõsiasjaga, et piiride kehtestamisega võivad tekkida kõrvalnähtud, nagu teiste inimeste solvumine ja mossitamine, mis on sellises olukorras tavaline. Ära muretse, teised peavad nüüd oma mugavustsoonist väljuma, nad elavad selle üle. Sa pead õppima enda eest seisma. Mitu korda oma vajadustest rääkida on normaalne ja kasulik ning annab teistele teada, et sul on tösi taga!

Kokkuvõtteks, iga inimese kohustus on oma piire sõbralikult ja selgelt väljendada, sest nii nagu muutuvad meie vajadused, muutuvad ka meie piirid.

Mida paremini me oma piire teame, seda paremaks läheb elukvaliteet, seda suuremat rõõmu me tunneme oma elust ja tööst ning seda kiiremini saavutame oma isiklike ja professionaalseid eesmärgid! ■

Tunnustame kõrge lennuga ettevõtteid

ettevotluskonkurss.ee

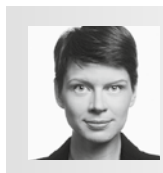
KREDEX

EESTI
KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA

Innustust naisjuhtide kiirendist

PIRET POTISEPP
kaubanduskoja
teenuste direktor

Küllap kõik nõustuvad, et vaimustav on töötada inimestega, kel silmad säravad ja kes on motiveeritud. Oleks vaid kõik töötajad sellised, kas pole?

Mie aprilli ja mai tegemised naisjuhtide kiirendis on ilmeka näide – osalejatel jätkuvalt silmad säravad ning entusiasmi jagub. Teen toimunud lühikese kokkuvõtte.

Esmalt võttis naisjuhid vastu Margus Nõlvak Forusest. Marguse puhul on põnev fakt see, et ta õppis Eesti Ettevõtluskõrgkoolis Mainor personali-juhtimist. See pole sugugi tavapärane karjäärikäik kohalike juhtide seas.

Maikuus kohtusime Merit Valdsaluga, kes on Single.Earthi üks asutajatest. Ta võttis meid vastu ettevõtte uues ja ruumikas kontor. Kohtumisel oli fookuses investorite ja asutajate vaheline dünaamika ning kõik see, mis teeb ühest iduettevõttest

kiirelt kasvava ettevõtte. Juunikuus kohtusime naissoost tipp-poliitikutega.

Praktilised kodutööd

SpeakSmarti eestvedamisel toimunud argumenteerimiskohtumised said uue mõõtme, kui kõigil osalejatel paluti ette valmistada ja esitleda kuue minuti pikkune ettekanne ühe konkreetse muudatuse teemal. Tagasisidet andsid nii teised kiirendis osalejad kui ka treenerid. Lõpukohtumisel maikuus oli kõigil osalejatel samuti kodutöö, mis teiste osalejate ees ette kanti. Ka neil, kes pidid töö tõttu Eestist sel ajal eemal viibima, olid kodutööd.

Aprillis toimus ka virtuaalne kohtumine, kus põhiteemaks kujunes juhi enesetõhusus. Täiendavalt oli osalejatel võimalus osaleda töötoas, kus fookuses olid eelarvamused, nende väljaselgitamine ja seljatamine.

Ametikõrgendus tuligi!

Kui silmad säravad ja inimene tunneb end töökohal hästi, siis see võiks ju olla ka üks viis, kuidas kiirendi edukust hinnata. Selleks, et tegemist poleks vaid subjektiivse hinnanguga, tegime osalejate seas küsitluse. See kinnitas, et osalejad on kiirendi senise käiguga väga rahul. Mis peamine – uusi oskusi ja teadmisi proovitakse edukalt kohe töökohal järele. Katsetamisjulgust ja -rõõmu töid välja mitu osalejat. Üks neist viitas ka sellele, et kui ühe konkreetse sektori esindajana

arvas ta senini, et probleemid on sektoripõhised, siis kohtumised on andnud kinnitust, et samad probleemid on ka teistes sektorites.

Kaks kiirendis osalejat 25-st on praeguseks juba ametikõrgendust saanud. Kas see oli kiirendi esmane eesmärk? Võib öelda küll, sest iga ametiredelil liikumine viib naisjuhte lähemale tippjuhtkonna ametikohtadele.

20. juunil kell 10 on Eesti Kaubandus-Tööstuskotta *networking*-üritusele oodatud kõik need, keda kõnetab naisjuhtide teema. Koostöös Kanada saatkonnaga Eestis jõuab Eestisse Heather Chalmers, General Electric Canada tegevjuht.

Soovid osaleda?

Järgmisse lendu kandideerimise avame novembris ja detsembris saavad kandidaadid tagasisidet. Naisjuhtide kiirendi kuldsponsor on Telia Eesti ning toetajad Kanada Saatkond Eestis ja Rootsi Saatkond Eestis. Kiirendit viime ellu koostöös SpeakSmartiga. ■

Naisjuhtide kiirendis osalejad kohtusid Riigikogu reformierakondlase Hanah Lahega (esireas vasakult kuues), kes on alates märtsist Riigikogu liige, ning sotsiaaldemokraat Marina Kaljurannaga (tagumises reas vasakult kolmas), kes on Eesti esindaja Euroopa Parlamendis. Foto: kaubanduskoda

Inimesed, kes peavad 23. juunil tööl olema ja jõuavad jaanilõkke äärde hiljem, saavad samas rõõmustada sel päeval saadud 2–2,5 korda suurema töötasu üle.
Foto: Tanel Meos / Ekspress Meedia

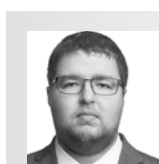
KUIDAS TASUSTADA RIIGIPÜHAL TÖÖTAMIST, KUI TEGEMIST ON KA ÜLETUNNITÖÖGA?

23. juunil on võidupüha, mis on Eestis riigipüha. Töölepingu seaduse kohaselt tuleb riigipühal töötamise eest maksta töotajale kahekordset töötasu. Teatud juhtudel on riigipühal töötamise korral tegemist ka ületunnitööga, mida tuleb samuti tavapärasest kõrgemalt tasustada.

Järgnevalt selgitan, kuidas töotaja tasustatakse näiteks 23. juunil ehk võidupühal, kui tegemist on töotaja jaoks ka ületundidega. Nagu öeldud, tuleb riigipühal töötamise eest maksta töotajale kahekordset töötasu. Poolte kokkuleppel võib riigipühal töötamist hüvitada ka täiendava vaba aja andmisega. Näiteks kui töotaja tunnitöötasu on 10 eurot, siis 23. juunil ehk võidupühal töötades oleks tema tunnitöötasu suurus 20 eurot. Kahekordne tasu tuleb maksta ka summeeritud tööajaga töotajatele, kes peavad 23. juunil tööd tegema.

Ületundide hüvitamine

Kui töotaja teeb ületunnitööd, tuleb ka see hüvitada. Esimese valikuna peab tööandja ületunnitöö hüvitama täiendava vaba aja andmisega. Poolte kokkuleppel võib tööandja vaba aja andmise asemel maksta ületundide eest töotajale 1,5-kordset töötasu.

KASPAR KEERUP
kaubanduskoja
jurist

Kui töotaja peab töölepingu kohaselt töötama esmaspäevast reedeni ja riigipüha on tööpäeval, siis töotaja ei pea sel päeval töötama. Samas kui pooled lepivad kokku, et töotaja peab töötama ka riigipühal, näiteks 23. juunil, siis on tegemist ületunnitööga. Kui töotaja teeb tööd graafiku alusel, siis on ületunnitööga tegemist üksnes juhul, kui arvestusperiоди lõpuks selgub, et tal on kokkulepitud töötunnid riigipüha ajaks täis saanud.

Kui töotaja peab tegema riigipühal ületunde, siis peab tööandja maksma töotajale hüvitist nii riigipühal töötamise kui ka ületunnitöö eest. Tööandja peab sellises olukorras maksma 2,5-kordset töotaja tavapärast töötasu.

Kuidas tasu arvutada?

Näiteks kui töotaja töötasu on 10 eurot tunnis ja ta töötab 23. juunil ehk riigipühal, siis on tema töötasu 20 eurot tunnis. Kui sellest summast lahutada töotaja tavapärase töötasu, siis on töotaja täiendav hüvitis riigipühal töötamise eest $20 - 10 = 10$ eurot tunnis. Sama loogikat ületundide puhul rakendades on töotaja täiendava hüvitise suurus ületunnitöö eest $10 \times 1,5 - 10 = 5$ eurot. Seega peab tööandja toodud näites maksma töotajale 23. juunil töötamise eest, kui see on töotaja jaoks ka ületunnitöö, 2,5-kordset töotaja tavapärast töötasu ($10 + 10 + 5 = 25$ eurot tunni eest).

Kui sul tekkis küsimusi seoses töötasu maksmisega riigipühadel ja võimalike ületundide tekkimise kohta, siis võid pöörduda koja juristide poole e-posti aadressil juristid@koda.ee. Koja liikmetele on üks tund juriidilist konsultatsiooni igal aastal tasuta. ■

Hiljuti Tallinnast Viljandi valda kolunud perekond Muru Kärstna traditsioonilisel kogukonna spordipäeval. Foto: Karen Akopjan

Mida saab vallavalitsus teha, et ettevõtetel hästi läheks?

KRISTINA SEIMANN
Baltic Id partner

Pandeemia muutis Eesti inimeste mõttemalle ning poole või täiskohaga maale kolimine ei ole enam midagi eripärast. Kuid mõtteviisi muutus ei puuduta mitte ainult elanikke, vaid ka ettevõtteid. Kuidas saab kohalik omavalitsus luua keskkonna, mis aitab ettevõtetel leida arenguks uusi võimalusi, räägib Viljandi vallavanem Alar Karu.

Viljandimaal on Alar Karu sõnul kolm peamist tööstusharu, mille müügitulu sektorite lõikes ületab 150 miljonit eurot. Need on puidutöötlemine, põllu-, metsandus- ja vesiviljelusvaldkond ning metalli- ja masinatööstus-sektor. Viljandi linna lähedal asub Mäeltküla tööstuspark, mida vald on arendanud kahes etapis, et koostöös ettevõtetega leida uusi võimalusi äri arenguks ja töökohtade arvu kas-

Kohaliku omavalitsuse roll on luua arendav elukeskkond eri vanuses elanikele. Paikne elanikkond, kes on oma kodukohaga rahul, on tööandjale suurim väärtus.

vuks. Tööstuspargis juba pikemalt tegutsenud ja teise etapiga äsja hoonestusõiguse soetanud ettevõtted on profiililt erinevad, kuid ootused ettevõtluskeskkonnale on laias laastus samad.

Kodukohaga rahul olevad elanikud

Alar Karu sõnul saab kõik alguse inimestest. Kohaliku omavalitsuse roll on luua arendav elukeskkond eri vanuses elanikele. Paikne elanik-

kond, kes on oma kodukohaga rahul, on tööandjale suurim väärtus. Need on inimesed, kes on valmis kodukoha ettevõttesse pikaajaliselt panustama.

Rahulolu-uuring valla teenuste kohta on üks indikaator, mis näitab, et loodud on stabiilne elukeskkond, mis tagab paikse elanikkonna kasvu. Eeldatakse, et valla juhtimine on läbipaistev ja probleeme käsitletakse õigeaegselt. Ollakse rahul eri piirkondade haridusasutustega, huvihariduse ja huvitegevuse toetamisega, raamatukogudega ning kultuuri-asutuste tegevusega.

Samuti on positiivsena toodud välja kergliikluste olemasolu eri piirkondades ja ollakse rahul nende aastaringse hooldusega. See tähendab Alar Karu sõnul, et lisaks kodule vallas kauni looduse keskel peab olema perele tagatud koht lasteaias, heal tasemel kool ja huviringid, vaba aja veetmise võimalused. Need on teemad, mida ei saa ettevõtja kaela veeretada, vaid vald peab omalt poolt tagama.

Hea asjaajamine on oluline

Inimestega on seotud ka teine oluline argument, mis tuli selgelt välja nii elanike rahulolu küsitluse tulemustest kui ka ettevõtjatega rääkides. Asjaajamine kohaliku omavalitsuse

Ettevõtluse arendamise võimalused on väiksemates kohtades sageli soodsamad ja paindlikumad.

ametnikega peab olema läbipaistev ja lihtne ning probleemi lahendusele suunatud, nagu rahuloluküsimustik selgelt välja tõi.

Ettevõtluse arendamise võimalused on seetõttu väiksemates kohtades sageli soodsamad ja paindlikumad. Asjaajamise ajakulu on väiksem ning lisandub ettevõtluse edendamise soosimine regioonis, sh piirkondlikud kampaaniad ja toetusmeetmed.

Piirkondlikud toetused ja hinnastamine

Vald teeb kõik, et ettevõtlikkust toetada. Tänu EAS-i ja valla koostööle on Mäeltküla tööstuspargis hoonestusõiguse omandanud ja tingimused täitnud ettevõtetele võimalik

hoonestatud kinnistu välja osta maa maksustamishinnaga.

Planeeringu järgi on kõikide kinnistute sihtotstarve kas tootmis- hoone maa, laohoone maa, hulgikaubanduse maa, logistikakeskuse maa. Viljandi vald tagab võimaluse rajada oma ettevõtte kinnistule, kus on kõik kommunikatsioonid, st vesi, kanalisatsioon, valguskaabliga internetiühendus, gaasiühendus, valgustatud kergliiklus- ja juurdepääsuteed. Tööstuspargi puhul on väga oluline hea ligipääs raskeveokitele. Samuti tootmistegevuseks vajalike teenuste olemasolu, nagu transport, metalli-, treimis- ja elektritööd, ning varuosade tarnijate võrgustik.

Tööstuspargis tegutseb või on seda alustamas näiteks Viiratsi angerjafarm, RailEst OÜ, Colpor Bakery Services OÜ, OÜ UPA, Skandar OÜ, HLME Solutions OÜ, Teletrading OÜ ja Teritusmeister OÜ.

Üks olulisemaid tööstuspargi valiku kriteeriume on logistiline paiknemine ning siin on vaatenurga küsimus – kus asub keskus? Paiknemine Tallinna ja Riia vahel teeb Mäeltkülast uue logistilise keskuse. Linnalähedane asukoht annab mugava võimaluse ka töötajatel kodu ja töökoha vahel liikuda. ■

EESTI
KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA

LEPINGUPÕHI KAUBANDUSKOJALT

Kaubanduskoja kodulehelt leiad 89 erinevat lepingunäidist alates müügilepingust ning lõpetades töösuhete, kinnisvara ja teenuse osutamisega seotud lepingutega.

Kui sa ei leia koja kodulehelt sobivat lepingu- või dokumendinäidist, anna sellest meile teada. Aitame koostada lepingu või dokumendi vastavalt sinu ettevõtte soovidele. Kaubanduskoja liikmetele on lepingute koostamine ja ülevaatamine tavahinnast kaks korda odavam.

Leia endale sobiv lepingupõhi.

WWW.KODA.EE

Buhhaara öösel. Foto: Toomas Tirs

Eesti ettevõtjate uued võimalused Usbekistanis

**NIKOLAI
DEGTJARENKO**
NV Trade OÜ
juhatuse liige,
Maardu linna-
volikogu liige

Märtsis külastas Eesti Kaubandus-Tööstuskoja egiidi all Usbekistani Eesti ettevõtjate ja ettevõtluseksperptide delegatsioon, kes võttis osa Usbekistani-Eesti ärifoorumist.

Kaubanduskoja tegevus Türgi ja Kesk-Aasia suunal on igati tervitatav olukorras, kus traditsioonilised kaubandussuhted Eesti ja idapoolsete naaberriikide vahel on katkenud. Eesti ei pea jääma kujunenud olukorras valikute ja perspektiivita. Sealkandis on ka teisi turge, mille poole Eesti peaks pöörduma. Üks selline on Usbekistan.

Kiiresti arenev Usbekistan oli üks inimtsivilisatsiooni hällidest. Pärast iseseisvumist 1991. aastal

on Usbekistani tähtsus pidevalt kasvanud ja seda mitte ainult Hiina või Venemaa huvi tõttu. 36 miljoni elanikuga Usbekistan on maailma tooraineturgudel küllaltki suur tegija, riikide edetabelis ollakse SKT poolest 60. kohal. Usbekistan on oluliste maavarade varude poolest maailma riikide esikümne hulgas, riiki läbivad nafta- ja gaasijuhtmed, mis ühendavad Euroopat Kesk-Aasia ja Kaukaasiaga. Eesti ja Usbekistani vaheline väliskaubanduse käive ulatus mullu 92,5 miljoni euroni.

Ootamatu kohtumine Buhhaaras

Kaubanduskoja visiidi ajal Kesk-Aasia iidse linna Buhhaaras võttis Eesti delegatsiooni vastu Buhhaara regiooni *hokim* ehk kuberneri Botir Zaripov ning Eesti delegatsiooni liikmed kohtusid seal ootamatult USA suursaadikuga Usbekistanis Jonathan Henickuga. Selgus, et USA on Usbekistani arengust väga huvitatud, peab seda riiki majanduskoostöö seisukohalt oluliseks ja Eesti saab siin kaasa aidata.

Eesti ettevõtjate kohtumisel Taškendi linnapea ja Buhhaara regiooni juhtidega kinkis Usbekistani transpordiministri asetäitja Jasurbek Choriev (paremalt neljas) Eesti suursaadik Toomas Tirsile suveniirtaldriku, millelt saab ka pilaffi serveerida.

Eesti ettevõtjad pidasid tuliseid arutelusid Jonathan Henickuga, kes töötas varem Türgis Istanbulis USA peakonsulina. Tuleb eraldi välja tuua Türgi roll regioonis. Kuulub ju Kesk-Aasias asuv Usbekistan türgi keelt kõnelevasse maailma ja Türgi mõju selles regioonis on pärast Nõukogude Liidu lagunemist oluliselt suurenenud.

Tõsi, Eestis leidub inimesi, kes stereotüüpide kütkes olles ei mõista maailmas valitsevaid trende ning halvustavad mõnikord teisi riike ja rahvaid. Kahtlemata on Usbekistan demokraatia ja inimõiguste vallas lääne standarditest veel kaugel, kuid etteheidete asemel peame aitama Usbekistanil seda teed edukalt läbida, sealhulgas aidates üles ehitada tänapäevast ja avatud majandust.

Usbeki-Eesti ärifoorum Taškendis

Energiakriisi ja majanduslanguse tõttu on Eesti ja uute partnerite vaheliste sidemete loomine ülioluline. Seetõttu külastas Eesti delegatsioon Usbeki-Eesti ärifoorumit Taškendis. Delegatsiooni juht oli kaubanduskoja Jõhvi esinduse juhataja Margus Ilmjärv ning delegatsiooni kuulusid koja liikmetest aktiivsed ettevõtjad Ida-Virumaalt ja teistest Eesti piirkondadest ning kohalike omavalitsuste esindajad.

Keerulises poliitilises olukorras on vaja Eesti välismajandussuhteid mitmekesistada, Usbekistani äri-ringkonnad on selleks valmis. On märkimisväärne, et Eesti delegatsiooni võtsid vastu Usbekistani transpordiministri asetäitja Jasurbek Choriev ja Taškendi abilinnapea Sharof Rakh-

Ühisfoto pärast läbirääkimisi Taškendi linnapeaga.

Fotod: Usbekistani Investeeringute Edendamise Agentuur

manov. Eesti ja Usbekistani vaheline kaubakäive on viimase aastaga kahekordistunud ning kõne all oli koostöö arendamine, investeringud, uued võimalused vastastikku kasulike suhete arendamiseks.

Merepiirita Usbekistan on huvitatud teiste riikide sadamalogistikast, mistõttu pole nende huvi Muuga sadama ja teiste Eesti sadamate vastu üllatav. Usbeki-Eesti ärifoorumil osalesid Sillamäe sadama ja Eesti Raudtee esindajad ning Toomas Tirs, kes on Eesti Vabariigi erakorraline ja täievoliline suursaadik Kasahstani Vabariigis, Kõrgõzstani Vabariigis, Tadžikistani Vabariigis, Türkmenistanis ja Usbekistani Vabariigis.

Usbekistan mängib maailma kaubandus- ja transiidipoliitikas üha olulisemat rolli, kuna Hiina arendab

oma Siiditee kontseptsiooni. Seega on maailma pilgud suunatud Kesk-Aasia poole mitte ainult seetõttu, et Euroopa Liidu ja Venemaa vahel on käimas sanktsioonide sõda, vaid eeskätt on see piirkond kiiresti kasvav turg.

Jah, õigus on ka neil, kes toovad välja selle piirkonna riikidesse investeerimise ja seal tegutsemise riskid. Aga teisalt – selleks ärimehed ongi, et riigi toel riske hinnata ja turvalisi tegevusmudeleid välja töötada. Seekordne reis Usbekistani sai teoks tänu ettevõtjate isiklikule panusele, Eesti Kaubandus-Tööstuskoja väga heale koostööle Eesti Suursaatkonnaga Astanas ning Välisministeeriumile, mis toetas reisi korraldamist projekti „Majanduse ja heaolu edendamine visiitide korraldamise kaudu“ raames. ■

Naisjuhtide inspiratsioonireis viis Hollandisse

Miks Holland? Toon kolm põhjust. Holland on üks maailma kõige arenenumaid riike. See on maa, mis sõna otseses mõttes on endale koha rajanud sinna, kus muidu asub vesi. Jätkusuutlikkus saab siin täiesti erilise tähenduse. Eestlastel on hollandlastelt palju õppida. Nii seda, kuidas nad on loonud naisjuhtidele võrdsed tingimused ja võimalused, kui ka seda, kuidas IT-sektoris püütakse naiste osakaalu teadlikult tõsta.

PIRET POTISEPP
kaubanduskoja
teenuste direktor

Kaks päeva, kolm linna

Jah, tänu sujuvale ja kiirele rongiühendusele on see Hollandis võimalik. Nii saimegi lisaks turismimagnetile Amsterdamile külastada ka Haagi ja Rotterdami. Linnad on nii oma arhitektuuri kui ka õhustiku poolest väga erinevad. Seda töid osalejad reisi lõppedes korduvalt välja. Sarnaselt kõikide teiste riikidega valitseb ka siin pisikene rivaliteet

suuremate linnade vahel. Nii nagu Tallinnas aasitakse Tartut ja vastupidi, tehakse seda ka Hollandis.

Eesti suursaadik Hollandis Lauri Kuusing andis ülevaate sealsest ärikultuurist. Ta ütles, et Eestit kajastatakse meedias ning huvi meie vastu on suur, eriti digi- ja kübervaldkonnas. Nende valdkondade puhul on hollandlastel tunne, et nad saavad eestlastelt õppida, kuna meie eduka digiriigi kuvand on Hollandi meedias hästi kajastatud. Investorite huvi on pärast Ukraina sõja puhkemist paraku oluliselt vähenenud.

Rotterdamis kohtusime *start-up*-ettevõtte asutaja Marjolein Tilburgiga. Õhtusöögil liitusid meiega paljud kohalikud. Nende seas ka Caroline Holtgreffe, organisatsiooni SER Topvrouwenu juhatusel. SER-i eesmärk on naised nõukogu liikme tööks ette valmistada ja ühtlasi

Eesti naisjuhid koos Adaptfy ja SHV Holdingu esindajatega. Fotod: kaubanduskoda

uuendavad nad andmebaasi, kus vajaliku taustaga naisi leidub. Naiste esindatus nii avaliku sektori organisatsioonide kui ka eraettevõtete nõukogudes on seadusega nõutud ja see selgitab, miks olukord Eestist kardinaalselt erineb.

Era- ja avaliku sektori hea klapp

Amsterdam Economic Board (Amsterdami majandusnõukogu) on põnev organisatsioon, kuna see on loodud era- ja avaliku sektori koostöös. Kui Eestis on *public-private-partnership* (PPP) organisatsioonidel halb maik man, siis Amsterdami majandusnõukojaga näitel julgen küll öelda, et võiksime Savisaare mahhinatsioonid unustada ja anda PPP-dele uue võimaluse.

Eestlanna Külli Seppar, kes on SHV Holdingu direktor ja vastutab kolme miljardi euro väärtuses hangete eest, rääkis sellest, kuidas suures pereettevõttes, mille aastakäive on 26 miljardit eurot, väärtuste ja mitmekesisuse valdkonda arendatakse. Globaalne kontsern ostab tooteid ja teenuseid 80% ulatuses oma müügist, seega innovatsioon tuleb just tarnijatelt. Seppari kolleegid andsid ülevaate ettevõtte eri harudest ning ka ettevõtte kultuurist. Üks SHV tütarettevõtteid on Adaptfy. Selle ettevõtte külastamisel saime ülevaate andmemajanduse võimalustest.

Äriklubi on põnev ajalooline institutsioon, mis eestlaste seas tekitab kohati kummastust. Mis mõttes, et ainult klubi liikmed saavad siseneda hoonesse? Mis mõttes on mul vaja soovitajaid, kes klubi liikmeks saamisel mind toetaksid? Siiski avanes meie delegatsioonil võimalus ühte Amsterdami kõige vanemat ja esinduslikumat äriklubi külastada. Job Voorhoeve, AMROP-i partner ja IT-tšempion, jagas oma karjäärilugu ning rääkis, kuidas ta on IT-sektoris värvates teadlikult naisi kandideerima julgustanud.

Intensiivne, mitmepalgeline, tempokas – nii võikski reisi kokku võtta. Reis sai teoks tänu rahvusvahelise eraettevõtluse keskuse osalisele toetusele.

Järgmine naisjuhtide inspiratsioonireis toimub juba 2024. aastal, mil meie sihtkoht on Belgia. Täpsem info 2023. aasta teises pooles. ■

Haagis asuvas Eesti saatkonnas koos suursaadik Lauri Kuusinguga.

EESTI
KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA

MIKS OSALEDA PERSONALI- JUHTIDE VÄLJASÖIDUL?

Esiteks, meil on Eestis nii palju ägedaid personalijuhte, keda sa isiklikult ei tea. Teiseks, koos saab minna külla ettevõtetele-organisatsioonidele, kuhu üksinda sisse ei pääse. Kolmandaks saad teistega jagada parimaid kogemusi, mõtteid ja tööriistu personalivaldkonnas.

Väljasõit viib sind kiirelt arenevasse Berliini! Nagu eelnevatel reisidel, on meil seegi kord fookuses tööandja bränding. Patt oleks jätta aga teised aktuaalsed teemad programmist välja – üleminek digitaalsele õppimisele, tehisintellekti eetika, turunduskontseptsioonid. Programmis leidub ettevõtteid-organisatsioone seinast seinast. See ongi eesmärk. Teadustööd kinnitavad, et just nii saavad loovus ja head ideed tõuke.

Personalijuhtide inspiratsioonireis Berliini

13.–15. september 2023

KOLMAPÄEV, 13. SEPTEMBER

15.10 Otselend Tallinnast Berliini
17.00 Ampler Bikesi *showroom*'i külastus
19.00 Briifing ja õhtusöök Eesti suursaatkonnas Berliinis
Vastuvõtjad: Eesti suursaadik Saksamaal, Eesti majandusatašee Saksamaal, EIS-i välisesindaja Saksamaal

NELJAPÄEV, 14. SEPTEMBER

9.30 Berlin Partner for Business and Technology: kuidas Berliin kõrgelt kvalifitseeritud talente meelitab?
Vastuvõtja: Burkhard Volbracht, Berlin Partner
11.00 Saksa kaubanduskoja digitaalse õppe labor (IHK Digital Education Lab)
Vastuvõtja: Melina Hanisch, IHK
13.00 Traditsiooniline Saksa lõuna
14.30 Spykeri külastus: tööandja brändingu väärtuspakkumise väljatöötamine ja õppetunnid
Vastuvõtja: Daniel Carillo
15.30 Tehisintellekt ja eetika. Kuidas see mõjutab personaliinimeste tööd?
Läbiviija: Jolanda Rose, tehisintellekti entusiast ja eetilise tehisintellekti võrgustiku käivitaja
18.00 Helmut Newton Foundationi külastus
20.00 Õhtusöök NIKKEI25, Kantstrasse
Külastajad: Berliinis resideeruvad eestlased ja kohalikud, kel on lai kontaktivõrgustik

REEDE, 15. SEPTEMBER

10.00 Nortall Saksamaal: inimesed, kultuur ja äri
Vastuvõtja: Ole Behrens-Carlsson, Nortall Germany tegevjuht
11.30 Tööandja brändingu töötuba
Läbiviija: Klaus Heine
13.00 Lõuna
16.40 Tagasilend Tallinna

Skaneeri QR-kood, et lugeda eelmistel väljasõitude osalenute muljeid!

Euroopa tööandjad jagavad soovitusi poliitikakujundajatele

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee (EMSK) tööandjate rühm ütleb enda tutvustuseks: „Me teeme ettevõtjate hääle Euroopas kuuldavaks.“ Tööandjate rühma tööd kujundavad Euroopa ettevõtjate põhivajadusi kirjeldavad prioriteedid.

Mais valminud uuendatud prioriteedid kajastavad rühma lühiaja keskpiika perioodi eesmärgid ning üleskutset poliitikakujundajatele, et parandada ettevõtluskeskkonda ja seeläbi Euroopa Liidu konkurentsivõimet.

Andmaks ülevaadet, mis positsioonil ja mille eest tööandjate rühm seisab ning mida poliitikakujundajatele ütleb, toon siinkohal ära mõningad nopped. Põhjalikumalt peatun ettevõtlussõbraliku õigusraamistiku ja maksustamise valdkonnal.

Euroopa olukord pole kiita

Euroopa Liit ja selle ettevõtted seisavad silmitsi pingeliste kriiside ja põhjalike pikaajaliste muutustega. Ettevõtjad – nii suurettevõtted kui ka VKE-d – maadlevad kõrgete energiahindade, tööjõu- ja oskuste nappuse, rohe- ja digipöörde nõuete ning äritegevuse üldkulude ja takistustega. See kajastub selgelt ettevõtjate kindlustunde jätkuvas languses, millega kaasneb EL-i ettevõtete tegevuse lõpetamise ja ümberpaigutamise oht.

Venemaa agressioon Ukraina vastu on loonud uue majandusliku ja geopoliitilise keskkonna. Sellest tulevalt kannatab EL rohkem kui tema ülemaailmsed konkurendid äärmiselt kõrgete energiahindade ja inflatsiooni all. Samal ajal subsideerivad ja toetavad teised maailma riigid oma tööstust. Need on tegurid, mis tekitavad EL-i deindustrialiseerimise ohtu.

Nii praeguste kui ka tulevaste probleemidega edukaks toimetulekuks on tarvis tugevdada EL-i majanduse konkurentsi- ja vastupanuvõimet. Nii EL-i lühia- kui ka pikaajaline edu saab tugineda ainult edukale ettevõtluskeskkonnale, mis hõlmab eri suurusega ettevõtteid, väga erinevaid sektoreid ja ökosüsteeme ning tuge-

REET TEDER
kaubanduskoja
esindaja Euroopa
majandus- ja
sotsiaalkomitees,
tööandjate rühma liige

Mis on tööandjate rühm?

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee tööandjate rühm ühendab ettevõtjaid ja ettevõtjate ühenduste esindajaid, kes tegutsevad eri ettevõtlussektorites, alates tööstusest kuni jaemüügini ja põllumajandusest kuni teenuste osutamiseni, esindades nii väikeseid kui ka suuri ettevõtteid.

Tööandjate rühma ettepanekute terviktekst on leitav Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee kodulehel <https://www.eesc.europa.eu/et/our-work/publications-other-work/publications/driving-prosperity-all-competitiveness-agenda-eu>.

semist eri turgudel ja geograafilistes asukohtades.

Elkõige on vaja konkurentsivõimelist juurdepääsu ressurssidele. Põhliste tootmistegurite kättesaadavus konkurentsitingimustes on üks soodsa ettevõtluskeskkonna põhijooni. See kehtib võrdselt nii energia, toorainete, tööjõu, kapitali kui ka andmete kohta.

Konkurentsivõimeline juurdepääs energiale ja toorainele nõuab oma-omaise tootmise, ökosüsteemide ja ressursside tugevdamist ning välismaiste tarnijate mitmekesistamist. Samuti on vaja ühildada erinevad poliitilised eesmärgid ja nendega seotud õigusaktid.

Demograafiliste arengusuundumuste tõttu on tööjõupuudus muutumas üha suuremaks takistuseks nii ettevõtluse kasvule kui ka tegevuse säilitamisele. Piisava tööjõu ja oskuste tagamiseks on vaja

- hõlbustada tööjõu liikuvust ja rännet,
- luua tõhusad elukestva õppe süsteemid ja paremini prognoosida tulevikus vajaminevaid oskusi.

Ühtse turu edendamine nõuab

- ühiste eeskirjade täielikku rakendamist ja jõustamist,
- ühiste eeskirjadega vastuolus olevate uute riigisiseste eeskirjade vältimist.

Väliskaubanduse võimaluste parimaks ärakasutamiseks on vaja

- vältida kriitilist sõltuvust poliitiliselt riskantsetest riikidest,
- tõhustada koostööd ja koordineerimist sarnaselt meelestatud partneritega.

Ettevõtlussõbralik õigus ja maksustamine

Ettevõtted vajavad poliitilist raamistikku, mis soodustab ettevõtlust ning innustab neid edendama innovatsiooni, investeringuid ja kaubandust. See nõue kehtib ka reguleerimise, maksustamise ja avaliku sektori vahendite jaotamise kohta. EL-i poliitikakujundamises ja õigusloomes tuleks juhendada parema õigusloome põhimõtetest, sh on vaja korrektselt rakendada põhimõtet „üks sisse – üks välja“, kõrvaldada ülemäärane halduskoormus ja järgida proportsionaalsuse põhimõtet.

Samuti on tarvis minimeerida reguleerimisest ja maksustamisest tulenevat üldist kulu ettevõtjatele ning hoiduda nende kulude suurenemisest, kuni valitseb kõrge inflatsioon. Kõik poliitilised ja seadusandlikud algatused peavad põhinema usaldusvää-

setel faktidel ja arvudel ning nõuete-kohasel mõjuhinnangul, mis hõlmab õigusloome kõiki etappe.

Erilist tähelepanu tuleb pöörata mitmekordistavale mõjule väärtus-ahelate kaudu. Kindlasti tuleb arvesse võtta ka mikro- ning väike-seid ja keskmise suurusega ette-võtjaid, et võimaldada ja edendada ettevõtlust ning ettevõtete kasvu- ja laienemisvõimet.

Konkurentsivõime suurendamise viisid

Arvestades ilmset vajadust parandada EL-i ettevõtete konkurentsivõimet, tuleb EL-i otsustusprotsessidesse lisada konkurentsivõime kontroll. Kuigi toodetega kauplemise hõlbustamiseks on vaja ühtlustatud eeskirju ja

standardeid, tuleb liikmesriikide päde-vusse kuuluvates küsimustes järgida riiklikke lahendusi. Loamenetlused investeeringuteks ja muuks äritege-vuseks peavad olema kiiremad, sh loamenetlused töötajate palkamiseks kolmandatest riikidest, ning lubade saamine peab olema lihtsam.

Üldine poliitika ja õigusraamistik peavad tagama ettevõtjatele õigus-kindluse. Need on olulised eeltingi-mused erainvesteeringutele, mida on kiiresti vaja ühiskonna lühi- ja pika-ajaliste vajaduste rahuldamiseks. Erasektori investeeringuid soodustav keskkond on kõige tõhusam viis vähendada vajadust avaliku sektori kulutuste ja võla järele. Avaliku sektori investeeringud toetavad ja võimendavad erainvesteeringuid

ning on eriti vajalikud kriisist tingitud erakorraliste probleemide lahendamiseks.

EL-i eelarveraamistiku aren-damine peaks tagama keskpikas ja pikas perspektiivis majanduse kestlikkuse ning eelarvedistsipliini. Reformid ei tohi tuua kaasa suuremat maksustamist, ebatõhusaid avaliku sektori kulutusi ega võlga tulevastele põlvkondadele. Majandusliku kestlik-kuse suurendamiseks peab maksu-süsteem soodustama investeeringuid ja ettevõtlust ning toetama äritege-vust ja töötamist. Lisaks peavad EL-i maksumäärad olema ülemaailmselt konkurentsivõimelised.

Lisan, et need soovitusel ei ole aktuaalsed mitte ainult Euroopa Liidu tasandil, vaid ka meil Eestis. ■

PALJU ÕNNE!

60

EMET TMV AS

25

ARTEC DESIGN OÜ
BAHR PUMP OÜ
BALTI ÄRI OÜ
ELKE MÖÖBEL OÜ
ESPLAN OÜ
ETS NORD AS
FRATELLI GRUPPI OÜ
JAVICAR OÜ
KAUBAPALL OÜ
KENOVER PUIT OÜ
LARSSON CS OÜ
MALSCO LAW OFFICE OÜ
PAJO AS
PROTEUS OÜ
RIO MARINE OÜ
UPEX LS OÜ
VOLUME DESIGN OÜ

20

AMBIENT SOUND INVESTMENTS OÜ
FORANS EESTI AS
GPB VENTILATSIOON OÜ

ISTREK OÜ
KEEPTRADE OÜ
L.T. BALTIC IMPEX OÜ
LITAU BÜROO OÜ
LUXTON INVEST OÜ
METSAKODA OÜ
MOMENTIN EESTI OÜ
MONITEK GRUPP OÜ
NORDIUM OÜ
ORLEN EESTI OÜ
PAIVET OÜ
PRESTO OÜ
PRO NORDLINK OÜ
RADIAAL OÜ
REPSTON OÜ
TERMIKS GRUPP OÜ

15

4U LOGISTICS OÜ
ADVOKAADIBÜROO LION LAW OÜ
AUTO-BON BALTIC OÜ
AUTOLINK GROUP AS
BALTIC FOREST PRODUCTS OÜ
ENERGIAPARTNER OÜ
GRILLSYMBOL OÜ
LEOLART.COM OÜ
MINGELSTON OÜ
MN MEDICAL OÜ
NORDIC EXPERIENCE OÜ
OCTOSHIP OÜ
ROCKSOFT OÜ

SEALTECK OÜ
STORA ENSO EESTI AS
TRIMTEX BALTIC OÜ

10

AERIN GROUP OÜ
BALTSTAR GRUPP OÜ
BARS-EU OÜ
CIGNOMET OÜ
ESTONIAN MEAT HOUSE OÜ
E-SYNERGO OÜ
FELL INIO OÜ
GAASIVÕRK AS
HARFORD MARINE OÜ
HIGH VOLTAGE OÜ
HTTPOL BALTICS OÜ
LEHE PRUULIKODA OÜ
MARTELLA OÜ
MILREM AS
PROISOLATSIOON OÜ
PULJONG OÜ
RAMMI KOOLITUS OÜ
R-GROUP BALTIC OÜ
SAMM METS OÜ
SIGMASYSTEMS OÜ
SONNE DESIGN OÜ
TIE&APRON OÜ
UF OÜ

„Jumal tänatud, et te olemas olete!“*

„Tahtsime veine normaalse hinnaga,“ ütleb üks Veiniekspressi asutajatest Juhan-Markus Laats. „Veidigi kobedamate veinide eest küsitakse ikka hingehinda.“

MARTIN PÄRN
Veiniekspressi üks asutajatest

Hilissügisel 2020, kui koroonamõllas täistuuridel, sai Eesti veinikogukond uue hingamise – sündis veinide ühistellimise keskkond Veiniekspress. „Tellime headest veinimajadest ühiselt suurema koguse veine. Saame põnevaid maitseid, piirkondi ja sageli väikeste veinitegijate üliägedaid veine proovida ning mis peamine – väga mõistliku hinnaga,“ ütleb Juhan-Markus Laats.

Eestis oli võimalik juuni alguses osta šampanjat alla 20 euro. „Seda hinda ei saanud me lihtsalt, aga pärast korduvaid vestluseid saime tootja nõusse ja kõigil oli võimalus erakordse hinnaga superhead šampanjat osta,“ kinnitab Laats.

Muljetavaldavad veinimajad

Veiniekspress käib veinipiirkondades enamasti ise, kuid talvel mindi esimest korda Eesti Kaubandus-Tööstuskoja korraldatud Rioja reisile. „Rioja on meile juba varasemast tuttav, aga selline organiseeritud väljasõit on lihtsam – ei pea ise kõike korraldama,“ ütleb Juhan-Markus. „Koda ja EEN-i Hispaania osakond otsis maa pealt ja maa alt kihvte tegijaid ning meil olid ka endal juba mõned valikud tehtud. Kokku sai muljetavaldav veinimajade rivi, kellega tutvusime.“ Palju üliägedaid tegijaid tuli lõpuks kahjuks välja jätta – iga Eestisse tehtava tellimuse juures on veinimajade arv siiski piiratud.

120-aastased viinapuud

Lõpuks toodi Riojast nelja veinimaja parimaid palasid: näiteks Berta Valgañoni üle 120-aastastelt viinapuudelt korjatud marjadest veine, samuti unikaalset Rioja vahuveini. „Kui ikka näed, et veinimeister on Rioja maa sool, kes tunneb seitsmenda

Juhan-Markus Laatsi (vasakul) ja Martin Pärna asutatud ühistellimise keskkonnast Veiniekspress saab veine tellida kastikaupa – nii on soodsam. Foto: Heikki Avent

meelega ära, millal on õige aeg marjad korjata või millal on veini küpsemine lõppenud, siis kuidagi ei raatsi neid veine mitte võtta. Näiteks Berta teeb veine veel sellistest viinamarjasortidest, mida Riojas ei lubata enam juurde istutada. Tal on need vanavanaisa ajast alles ja võib julgelt neist veini teha,“ ütleb Laats.

„Meie kogemus näitas, et koja reisid on väga head, hästi korraldatud ja kui ise annad ette teada, mida otsima lähed, siis nad aitavad igati, et vajalikud kontaktid üles leida,“ kinnitab Laats lõpetuseks.

**Ajakirjaniku ja veinifänni kommentaar Veiniekspressile pärast Rioja tellimust.*

Hea teada

Veiniekspress osales 22.–23. veebruaril üritusel „Rioja Wine Trade Mission 2023“, mille organiseeris infovõrgustiku Enterprise Europe Network Hispaania partner. Eesti Kaubandus-Tööstuskoda on võrgustiku esindaja Eestis. Võrgustikul on liikmeid 66 riigis üle maailma ning selle kaudu pakume ettevõtjatele taustainfot, nõustamist ja partnerotsingu teenuseid. ■

MASINATÖÖSTUS, ELEKTROONIKA JA METALL

- **Taani** energiatehnoloogiaettevõtte otsib tööstuspartnerit, kes toodaks kvaliteetseid tööstuslikke komponente elektri jaamade seoses toote nõudluse suurenemisega. KOOD: TRDK20230426015
- **Portugali** VKE, kellel on rohkem kui 12-aastane kogemus energia-tõhususe lahenduste tehnilise analüüsi ja rakendamisega, otsib uusi uuenduslikke tooteid, mida lisada oma tooteportfelli. KOOD: BRPT20230525025
- **Portugali** ettevõtte kuulub kontserni, mis on tegutsenud üle 30 aasta kütuse hulgi- ja jaemüügisektoris. Otsitakse partnerlust autoteenindusjaamade ja -esinduste, samuti autopesulate seas, samuti eri kaubamärke taastuvenergia valdkonnas. KOOD: BRPT20230518009
- Hispaania-ingliskeelne müügiagent pakub vahendusteenuseid masinaehituse sektori ettevõtetele, kes on huvitatud oma toodete müügist **Hispaania** turul ja turule sisenemisest oma tööstustoodetega ja masinatega. KOOD: BRES20230426012
- **Leedu** ettevõtte, kes on üks juhtivaid ettevõtteid tööstusliku isolatsiooni, tellingute ja plekkide eeltööde teenuste valdkonnas Euroopas, otsib metallrullide ja trapetsikujuliste lehtede tootjaid või tarnijaid. KOOD: BRLT20230308020
- **Prantsuse** ettevõtte toodab ja monteerib voolikuid ja nende liitmikke ning otsib ettevõtet allhankeks, kes suudaks toota 316 l roostevabast terasest otsakuid. KOOD: BRFR20230209011

PUIT JA EHTUSMATERJALID

- **Läti** ettevõtte otsib tootmispartnerit, kes toodaks lastemööblit taaskasutatud EPP-vahust (paisutatud polüpropüleenist), et suurendada oma tootevalikut ning pakkuda vastupidavat mööblit lastele.

Otsitakse partnereid pikaajaliseks koostööks allhankelepingu alusel. KOOD: BRLV20230518008

- **Poola** ettevõtte, kes tegeleb puidust mänguasjade hulgi- ja importimise ja turustamisega, otsib puidust mänguasjade tootjaid. KOOD: BRPL20230511011
- **Poola** lastekaupade hulgi-müüja, importija ja turustaja otsib kogenud lastevankrite ja -voodite tarnijat. KOOD: BRPL20230511010
- **Suurbritannia** disainifirma on välja töötanud kaasaskantava eri moodulitest koosneva lauaorganisaatori, mis on kohandatav vastavalt kasutaja vajadustele. Disainifirma otsib puittoodete tootjat, kes kasutab jätkusuutlikult hangitud puitu, et toota kvaliteetseid puidust prototüüpe ja tooteid. KOOD: BRGB20230428024
- **Sitsiilias** asuv Itaalia ettevõtte otsib saematerjali ja palki. Tegeleb puidust jm materjalidest sise- ja välimööbli tootmisega ning otsib uusi tarnijaid. KOOD: BRIT20230327033
- **Prantsuse** VKE on spetsialiseerunud puidust raamide valmistamisele koos lõuendiga ja otsib Euroopa ettevõtet, kes suudab toota linast lõuendit vastavalt spetsifikatsioonile. Ettevõtte otsib pikaajalist tarnepartnerit Euroopast. KOOD: BRFR20230217011
- **Itaalia** ettevõtte toodab puidust pooltooteid ja otsib keskmise tihedusega MDF-kiudplaadi tootjaid. KOOD: BRIT20230116007

PLAST JA PAKEND

- **Rumeenia** ettevõtte, kes on kogenud paber- ja kartongpakendite tootja, otsib toorainet pakendite valmistamiseks (paberi- ja papirulle). KOOD: BRRO20221209003

FARMAATSIA JA TERVISETOODED

- **Rootsi** ettevõtte FemTechi valdkonnas (naised ja tehnoloogia)

otsib Private & White Labeli naiste tervise- ja hügieenitoodete tootjaid, et täiendada oma toodete nimekirja uute toodetega. KOOD: BRSE20230515008

TEKSTIIL

- **Rumeenia** ettevõtte otsib kvaliteetsete meestesärkide (võiks olla bränd) tootjaid tootmislepingu sõlmimiseks. KOOD: BRRO20230530015

IT-PARTNERID

- **Hollandi** idufirma on välja töötanud uuendusliku andmete kataloogimise süsteemi. Mudelit on tunnustanud ka potentsiaalsed kliendid. Järgmise sammuna peab idufirma arendama toote tegelikult tarkvaraks, milleks otsib potentsiaalseid finants- või IT-partnereid, kes oleksid valmis arendusse investeerima kas mitterahaliselt või rahaliselt. KOOD: BRNL20230525006
- **Läti** ettevõtte pakub põhjalikku koolitust Java, C#, PHP ja veebiarenduse valdkonnas. Nad soovivad teha koostööd äripartnerite ja ettevõtetega, kes otsivad oma meeskonda andekaid tarkvaraarendajaid. KOOD: BRLV20230509011

MUU

- **Poola** ettevõtte turustab ja impordib tervisetootesid, näiteks toiduaineid, kohvi, puhastusvahendeid jm tarbekaupu, ning otsib uusi, originaalseid ja ainulaadseid tooteid, mida saaks Poola turule tuua. KOOD: BRPL20230523006
- **Taani** ettevõtte osutab konsultatsiooniteenuseid ja abi Taani turule sisenemisel, näiteks äritegevuse alustamisel, pakkudes back-office'i teenust, pangakonto avamist jm. KOOD: BODK20230322023
- **Taani** ettevõtte otsib välitreeningseadmete edasimüüjaid, tootevalik hõlmab enam kui 40 eri tüüpi välitreeningseadmeid ja 15 tüüpi mänguväljakuseadmeid. KOOD: BODK20220808005

- **Soome** VKE otsib prillitooside tootjat, kes suudaks pakkuda ökoloogiliselt jätkusuutlikest materjalidest valmistatud ümbriseid. Need peaksid olema kõvad ja eelistatavalt kokkupandavad. Näiteks sobivad puidust materjalid, vilt või taaskasutatud plast. Pehmeid ümbriseid ega kotte ei aktsepteerita. Korpusele tuleb trükkida ka Soome firma logo.
KOOD: BRFI20230425019
- **Taani** ettevõtte otsib ainulaadsete beebi- ja lastetarvete tarnijaid (oma kaubamärkidega).
KOOD: BRDK20230426007
- **Rumeenia** üle 25-aastase kogemusega ettevõtte on spetsialiseerunud äri- ja elamispindade põrandakattelahenduste pakkumisele. Toodete hulka kuuluvad vaipkatted, vaibad, matid ja vinüülpõrandakatted. Ettevõtte soovib laiendada oma tootmis- ja partnerite võrgustikku ning otsib uusi rahvusvahelisi äripartnereid, kes suudavad pakkuda vinüülpõrandakatte lahendusi.
KOOD: BRRO20230420002
- **Leedu** ortopeediliste jalatsite tootja otsib partnereid, kellel on võimekus toota osa ettevõtte ortopeediliste jalatsite tellimustest. Potentsiaalsetele partneritele pakutakse tootmis- või alltöövõtulepingut.
KOOD: BRLT20230420003
- **Rootsi** idufirma soovib turule tuua enda disainitud asfaldijalatsid ja otsib tootjat, kes suudaks toota soovitud tooteid vastavalt ettevõtte soovitud disainile, mõõtudele ja funktsioonidele.
KOOD: BRSE20230405009
- **Rootsi** idufirmal on valgurikaste teraviljade retsept ja ta otsib teravilja tootvaid ettevõtteid, kes suudaksid toota retsepti järgi ja väiksemates partiides (1500 kg või vähem).
KOOD: BRSE20230103008

LISAINFO:

merit.fimberg-espuch@koda.ee

LEEDU

- Hangitakse SOAR-litsentsid 12 kuuks (Security Orchestration, Automation and Response). **Tähtaeg 10.07.2023.** Kood 334278
- Hangitakse traal-poolhaagiseid. **Tähtaeg 03.07.2023.** Kood 330847
- Hangitakse kaitsemaske, poolmaske ja filtreid, vahetükke. **Tähtaeg 10.07.2023.** Kood 332276

LÄTI

- Metsamajandaja hangib ökovaha. **Tähtaeg 11.07.2023.** Kood 332578

SAKSAMAA

- Hangitakse rataslaadur (töömäss kuni 20 000 kg) orgaaniliste jäätmete kääritamistehasesse. **Tähtaeg 11.07.2023.** Kood 334051
- Hangitakse tuletõrjekomandole ohtlike kaupade veok (GW-G), šassii ja kere. **Tähtaeg 04.07.2023.** Kood 334143
- Hangitakse kaks soojusvahetit tsentraalse reoveepuhasti koostootmisjaama jaoks. **Tähtaeg 04.07.2023.** Kood 333879
- Sõlmitakse raamleping HVAC-süsteemide filtrimaterjalide hankimiseks. **Tähtaeg 30.06.2023.** Kood 333912
- Hangitakse vesiniku testimiskeskusse elektrienergia salvestamiseks aku (nii vahelduv- kui ka alalisvooluvõrgule). **Tähtaeg 03.07.2023.** Kood 333769
- Raamhange HVDC ja fiiberoptiliste kaitsetorude tootmiseks ja tarnimiseks. **Tähtaeg 07.07.2023.** Kood 333977
- Hangitakse mootorsõidukite antifriisi. **Tähtaeg 04.07.2023.** Kood 333099
- Hangitakse riietusruumide pinkide ja seinakonksudega riidekappide valmistamine, koos seinale riputatava konstruktsiooniga (maht 8,8 mln eurot). **Tähtaeg 04.07.2023.** Kood 332871
- Hangitakse kaheteljelised (muldkeha) niidukid koos lisadega. **Tähtaeg 03.07.2023.** Kood 332977
- Saksamaal hangitakse kalafileeerimismasin. **Tähtaeg 03.07.2023.** Kood 331387

SOOME

- Hangitakse Lappeenranna piirkonna kaupluste varustamiseks spordivahendeid. **Tähtaeg 03.08.23.** Kood 333611
- Hangitakse kaitsevägele termomantleid (keepe) koos transpordiümbrisega. **Tähtaeg 30.06.23.** Kood 330873
- Hangitakse DNA identifitseerimiskomplekte. **Tähtaeg 14.07.2023.** Kood 334122

ROOTSI

- Hangitakse *softshell*-materjalist tooteid (etteantud mudelid ja disain) politseiameti töötajatele. Maht 6,6 mln Rootsi krooni. **Tähtaeg 03.07.2023.** Kood 334017
- Hangitakse lumepuhastaja slaalominõlvale, kunstlume võimekusega, ligipääsetav järskudel nõlvadel. **Tähtaeg 05.07.2023.** Kood 333775

LISAINFO:

merit.fimberg-espuch@koda.ee või kadri.raik@koda.ee

Vaata lisainfot koodi alusel <https://ted.europa.eu/TED/search/search.do> või kasuta hanketeade otselinke kaubanduskoja kodulehel: teenused → riigihangete monitooring → riigihangete teated.

TORINO FASHION MATCH 2023: KOHTUMISÜRITUS JA TORINO MOENÄDAL

28.–30. juunil 2023 Torinos ja veebi vahendusel

Olete oodatud osalema populaarsel rahvusvahelisel Torino moenädal, mis kestab 27. juunist 3. juulini, ja selle raames 28.–30. juunil toimuvatel võrgustumise üritustel, mis toovad igal aastal kokku tootmisettevõtete esindajaid, moedisainereid, jaemüüjaid ja turustajaid üle kogu maailma, et luua nähtavust ja sõlmida uusi koostöösidemeid.

Peamised teemad:

- tekstiil ja mood (rõivad ja aksessuaarid)
- spordirõivad, aktiivrõivad, ujumisriided ja tekstiilid veesporti jaoks
- loomemajandus (tekstiil ja mood, jalatsid, nahk, aksessuaarid ja ehted)
- moetööstuse IKT ja digitaalsed lahendused
- jaekaubandus, e-kaubandus
- investeeringud moetööstusse, naisettevõtlus
- roheline üleminek, ringlusmood
- rahvusvahelistumine

Lisainfo ja registreerimine: kuni 22. juunini 2023 aadressil <https://torino-fashion-match-2023.b2match.io>.

ICT SPRING: IKT RAHVUSVAHELINE KOHTUMISÜRITUS JA KONVERENTS

29.–30. juunil 2023 Luksemburgis

IKT-teemalise kohtumisürituse fookuses on jätkusuutlike partnerlussuhete loomine ja toetamine. Huvilised on oodatud osalema kohtumisüritusel, külastama Luksemburgi peamisi IKT-projekte, osalema IKT kevadkonverentsil ja järelepeol.

2022. aastal oli sel üritusel üle 5000 osalejat, enam kui 180 kõnelejat, üle 100 eksponeendi 60 riigist. Meediapartneriteid oli üle poolesaja.

Lisainfo ja registreerimine: kuni 28. juunini 2023 aadressidel <https://www.ictspring.com/> ja <https://www.ictspring.com/network/b2fair-matchmaking>.

FOOD & BIO GLOBAL SUMMIT 2023

26.–27. septembril 2023 Aarhis

Taanis toimuv jätkusuutlike toidusüsteemide konverents ja B2B-kohtumised toovad kokku tööstuste juhid, idufirmad, teadus-eksperdid ja teised sihtrühmad, et arutada ja juhtida üleminekut jätkusuutlikele ökosüsteemidele toidu- ja bioressursitööstuses. Arutelude fookuses on positiivne toitumine, lisandväärtusega bioressursid, jätkusuutlik roheline üleminek ja tehnoloogiapõhised lahendused. Osavõtt kohtumisüritusest võimaldab luua otsekontakte potentsiaalsete koostööpartneritega näiteks innovatsiooni ja/või tootearenduse jaoks.

Lisainfo ja registreerimine: kuni 18. septembrini 2023 aadressil www.foodbioglobal.com.

BIOMAJANDUSE JA BIOTEHNOLOOGIA RAHVUSVAHELINE FOORUM

28.–29. septembril 2023 Firenzes

Olete oodatud osalema foorumil ja kohtumisüritusel, mille teema on biomajandus. Erilist tähelepanu pööratakse tööstuslikule, valgele biotehnoloogiale. Tänavune üritus keskendub eelkõige tekstiili- ja moesektoris rakendatavatele biotehnoloogilistele lahendustele. Kohtumisüritus võimaldab leida uusi potentsiaalseid partnereid koostööks, ettevõtluse arendamiseks, litsentsilepinguteks, ühissettevõtmisteks, uurimisprojektideks, kogemuste vahetamiseks jt partnerlusvõimalusteks.

Peamised teemad:

- biomajandus ja ringmajandus
- biopõhised tööstusharud
- põllumajandus- ja toiduainetetööstus
- merebiotehnoloogia
- valge biotehnoloogia

Konverentsi teemad:

- biopõhised tööstusharud
- biolinnad ja bioregioonid biomajanduse jaoks
- energiapuudus: stiimulid tegeliku kriisi ületamiseks
- kuidas mõõta biomajandust
- ringikujuline biomajandus piirkondlikul tasandil
- põllumajandussaadused ja uued biomaterjalid
- põllumajandusest tööstuseni: väärtusahelate roll
- moetööstuse dekarboniseerimine: biomaterjalide roll

Lisainfo ja registreerimine: kuni 29. septembrini 2023 aadressil <https://ifib-2023.b2match.io/signup>.

TÄNAME KÕIKI UKRAINA TOETAJAJD! ÜHISELT VÕIDUNI!

Riigikaitse Edendamise Sihtasutus koos Eesti Kaubandus-Tööstuskoja, Kaitseministeeriumi ja Eesti Reservohvitseride Koguga kogub annetusi, et toetada varustuse ning meditsiinivahendite ostmist ja saatmist sõjakoldeesse. Sihtasutus ei maksa rahalisi toetusi ning teeb koostööd Ukraina poolelt ainult hinnatud usaldusväärsete partneritega.

Hetkel kogume annetusi Ukraina Rahvuskaardile esmaabikomplektide jaoks. Ühes taktikalises esmaabikomplektis on žgutt, rõhkside, 2 rulli sidet, haavaplaastrid, termotekk ning ka erinevaid spetsiifilisemaid komponente.

Tegemist on esmaste abivahenditega, millega haavata saanud on võimalik lahinguväljal operatiivselt nii endale kui kaaslasele esmaabi osutada, olgu vigastuseks kuulitabamus, mürsukillust saadud vigastus või midagi muud.

Komplektide sisu ostame ja komplekteerime Eestis koos vabatahtlikega.

ANNA OMA PANUS!

Pangaülekandega

Makse saaja:
RIIGIKAITSE EDENDAMISE SA
Swedbank:
EE162200221078603616
Selgitus: Toetus Ukrainale

Helistades annetustelefonidele

900 1380 - 10 €
900 2380 - 25 €
900 3380 - 50 €

*Juriidiliste isikute annetused on sõltumata summast läbi Riigikaitse SA annetades tulumaksust vabastatud.
Füüsiliste isikute annetustelt tagastab riik järgmise aasta tuludeklaratsiooni alusel tulumaksu,
kui märgite ülekande selgitusse ka isikukoodi.*

www.riigikaitse.ee

EESTI
RESERVOHVITSI
KOGU

EESTI
KAUBANDI
TÖÖSTUSK

RIIGIKAITSE
EDENDAMISE SA

KAITSEMINISTEE

EESTI
KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA

KUTSUME OMA LIIKMEID 2023/2024 ÄRIHOOAJA AVAMISELE

TALTECHI SISEHOOVIS
LAUPÄEVAL, 26. AUGUSTIL KELLA 12–16

TULE JA OSALE KOGU PEREGA, PÕNEVAID TEGEVUSI JÄTKUB KÕIGILE!
TÄPSEMA KAVA LEIAD PEAGI MEIE KODULEHELT WWW.KODA.EE.
LISAINFO JA KOOSTÖÖVÕIMALUSED: ANNELI PERNE / ANNELI@KODA.EE / 604 0087